एकात्मिक व द्विभाषिक

(Integrated and Bilingual)

बालभारती

इयत्ता पहिली भाग-१

Standard One Part-1

(मराठी माध्यम)

विनामूल्य वितरणासाठी

शासन निर्णय क्रमांक : अभ्यास–२११६/(प्र.क्र.४३/१६) एसडी–४ दिनांक २५.४.२०१६ अन्वये स्थापन करण्यात आलेल्या समन्वय समितीच्या दिनांक २९.०६.२०२१ रोजीच्या बैठकीमध्ये हे पाठ्यपुस्तक सन २०२१–२२ या शैक्षणिक वर्षापासून निर्धारित करण्यास मान्यता देण्यात आली आहे.

एकात्मिक व द्विभाषिक

(Integrated and Bilingual)

बालभारती

इयत्ता पहिली भाग–१

Standard One Part-1

(मराठी माध्यम)

समग्र शिक्षा

महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडळ, पुणे – ४११ ००४.

प्रथमावृत्ती : २०२१
सुधारित आवृत्ती : २०२२

© **महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडळ, पुणे – ४११ ००४.**

या पुस्तकाचे सर्व हक्क महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडळाकडे राहतील. या पुस्तकातील कोणताही भाग संचालक, महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडळ यांच्या लेखी परवानगीशिवाय उद्‌धृत करता येणार नाही.

संपादन सदस्य

श्री. रविकिरण जाधव
श्रीमती सविता वायळ
श्रीमती उज्ज्वला गोडबोले
श्री. संतोष पवार
डॉ. संदीप निकम
श्रीमती तरुबेन पोपट
डॉ. किरण धांडे
श्रीमती सुवर्णा पवार
श्रीमती अनुराधा चव्हाण
डॉ. अजयकुमार लोळगे

मुखपृष्ठ

घनश्याम देशमुख

चित्रकार

रेश्मा बर्वे
मयुरा डफळ
धनश्री केळकर
प्रतिम काटे

अक्षरजुळणी

पाठ्यपुस्तक मंडळ, पुणे.

संयोजन

श्री. रविकिरण ज. जाधव
प्र. विशेषाधिकारी, कार्यानुभव

श्रीमती सविता वायळ
विशेषाधिकारी, मराठी

श्रीमती उज्ज्वला गोडबोले
प्र. विशेषाधिकारी, गणित

श्री. संतोष पवार
प्र. विशेषाधिकारी, इंग्रजी

डॉ.संदीप निकम
प्र. विशेषाधिकारी, आरोग्य व शारीरिक शिक्षण

डॉ. अजयकुमार लोळगे
विशेषाधिकारी, कार्यानुभव (सेवानिवृत्त)

निमंत्रित सदस्य

श्रीमती मनिषा यादव
श्रीमती तेजस्विनी आळवेकर
श्रीमती वृषाली गायकवाड
श्री. संदीप वाकचौरे
श्री. अजित राक्षे
श्रीमती स्वाती ताडफळे
श्रीमती रेणू तारे
श्रीमती ज्योती बेलवले
श्री. विक्रम अडसूळ
श्रीमती ज्योत्स्ना खोजे
श्रीमती कुसुम सहाणे
श्रीमती वैशाली शेवाळे
श्री. श्रीधर नागरगोजे
श्रीमती गौरांगी सावंत
श्री. राहुल सुरवसे
श्रीमती हर्षा चव्हाण
श्रीमती मंजुषा नंदेश्वर
श्री. गणेश कोलते
श्रीमती प्रज्ञा हळीकर
श्री. ज्ञानदेव नवसरे

तज्ज्ञ मार्गदर्शक

श्रीमती फरझाना दोहदवाला
श्रीमती तसनीम हुसेन
श्रीमती अनुजा डांडीवाला

प्रकाशक

विवेक उत्तम गोसावी
नियंत्रक,
पाठ्यपुस्तक निर्मिती मंडळ,
प्रभादेवी, मुंबई – २५.

निर्मिती

सचिन मेहता
प्र. मुख्य निर्मिती अधिकारी

नितीन वाणी
सहायक निर्मिती अधिकारी

कागद

७० जी.एस.एम. क्रिमवोव्ह

मुद्रणादेश

N/PB/2022-23/50,000

मुद्रक

M/S.

भारताचे संविधान

उद्देशिका

आम्ही, भारताचे लोक, भारताचे एक सार्वभौम समाजवादी धर्मनिरपेक्ष लोकशाही गणराज्य घडविण्याचा व त्याच्या सर्व नागरिकांस:

सामाजिक, आर्थिक व राजनैतिक **न्याय;**
विचार, अभिव्यक्ती, विश्वास, श्रद्धा
व उपासना यांचे **स्वातंत्र्य;**
दर्जाची व संधीची **समानता;**

निश्चितपणे प्राप्त करून देण्याचा
आणि त्या सर्वांमध्ये व्यक्तीची प्रतिष्ठा
व राष्ट्राची एकता आणि एकात्मता
यांचे आश्वासन देणारी **बंधुता**
प्रवर्धित करण्याचा संकल्पपूर्वक निर्धार करून;

आमच्या संविधानसभेत
आज दिनांक सव्वीस नोव्हेंबर, १९४९ रोजी
याद्वारे हे संविधान अंगीकृत आणि अधिनियमित करून स्वत:प्रत अर्पण करीत आहोत.

(The Constitution of India)

भारताचे संविधान

भाग ४ क

नागरिकांची मूलभूत कर्तव्ये

(Fundamental Duties of the Citizens)

अनुच्छेद ५१ क

मूलभूत कर्तव्ये – प्रत्येक भारतीय नागरिकाचे हे कर्तव्य असेल की त्याने –

(क) प्रत्येक नागरिकाने संविधानाचे पालन करावे. संविधानातील आदर्शांचा, राष्ट्रध्वज व राष्ट्रगीताचा आदर करावा.

(ख) स्वातंत्र्याच्या चळवळीला प्रेरणा देणाऱ्या आदर्शांचे पालन करावे.

(ग) देशाचे सार्वभौमत्व, एकता व अखंडत्व सुरक्षित ठेवण्यासाठी प्रयत्नशील असावे.

(घ) आपल्या देशाचे रक्षण करावे, देशाची सेवा करावी.

(ङ) सर्व प्रकारचे भेद विसरून एकोपा वाढवावा व बंधुत्वाची भावना जोपासावी. स्त्रियांच्या प्रतिष्ठेला कमीपणा आणतील अशा प्रथांचा त्याग करावा.

(च) आपल्या संमिश्र संस्कृतीच्या वारशाचे जतन करावे.

(छ) नैसर्गिक पर्यावरणाचे जतन करावे. सजीव प्राण्यांबद्दल दयाबुद्धी बाळगावी.

(ज) वैज्ञानिक दृष्टी, मानवतावाद आणि जिज्ञासूवृत्ती अंगी बाळगावी.

(झ) सार्वजनिक मालमत्तेचे जतन करावे. हिंसेचा त्याग करावा.

(ञ) देशाची उत्तरोत्तर प्रगती होण्यासाठी व्यक्तिगत व सामूहिक कार्यात उच्चत्वाची पातळी गाठण्याचा प्रयत्न करावा.

(ट) ६ ते १४ वयोगटातील आपल्या पाल्यांना पालकांनी शिक्षणाच्या संधी उपलब्ध करून द्याव्यात.

राष्ट्रगीत

जनगणमन–अधिनायक जय हे
भारत–भाग्यविधाता ।
पंजाब, सिंधु, गुजरात, मराठा,
द्राविड, उत्कल, बंग,
विंध्य, हिमाचल, यमुना, गंगा,
उच्छल जलधितरंग,
तव शुभ नामे जागे, तव शुभ आशिस मागे,
गाहे तव जयगाथा,
जनगण मंगलदायक जय हे,
भारत–भाग्यविधाता ।
जय हे, जय हे, जय हे,
जय जय जय, जय हे ।।

प्रतिज्ञा

भारत माझा देश आहे. सारे भारतीय माझे बांधव आहेत.

माझ्या देशावर माझे प्रेम आहे. माझ्या देशातल्या समृद्ध आणि विविधतेने नटलेल्या परंपरांचा मला अभिमान आहे. त्या परंपरांचा पाईक होण्याची पात्रता माझ्या अंगी यावी म्हणून मी सदैव प्रयत्न करीन.

मी माझ्या पालकांचा, गुरुजनांचा आणि वडीलधाऱ्या माणसांचा मान ठेवीन आणि प्रत्येकाशी सौजन्याने वागेन.

माझा देश आणि माझे देशबांधव यांच्याशी निष्ठा राखण्याची मी प्रतिज्ञा करीत आहे. त्यांचे कल्याण आणि त्यांची समृद्धी ह्यांतच माझे सौख्य सामावले आहे.

प्रस्तावना (Preface)

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण-२०२०चा विचार करून शिक्षणातील एकात्मिक दृष्टिकोनावर आधारित एकात्मिक पाठ्यपुस्तकाची निर्मिती व अंमलबजावणी करणारे महाराष्ट्र हे देशातील पहिले राज्य आहे. Learn how to learn व Lifelong Learner यांवर या शैक्षणिक धोरणात भर देण्यात आलेला आहे. त्याचबरोबर एकात्मिक शिक्षणावरही भर देण्यात आलेला आहे.

'इयत्ता पहिली' च्या या पाठ्यपुस्तकाची निर्मिती एकात्मिक स्वरूपात करण्यात आली असून भाषा, गणित, इंग्रजी आणि खेळू, करू, शिकू या विषयांचा एकत्रित विचार करण्यात आलेला आहे. आर्ट इंटिग्रेटेड (Art Integrated) आणि स्पोर्ट इंटिग्रेटेड (Sport Integrated) दृष्टिकोनाचा विचारही पाठ्यपुस्तक करताना केलेला आहे आणि त्यासाठीच खेळू, करू, शिकू हा विषयही यात सामावून घेतला आहे. बालकांमध्ये वय वर्ष आठपर्यंत एकाचवेळी अनेक भाषा शिकण्याची क्षमता असते, याचा विचार करून पाठ्यपुस्तकात गरजेनुसार द्विभाषिक दृष्टिकोन स्वीकारण्यात आला आहे.

या विषयांचा आशय मी आणि माझे कुटुंब, पाणी, प्राणी, वाहतूक व आपले मदतनीस या विशिष्ट विषयसूत्रांभोवती (Themes) गुंफलेला आहे त्यामुळे विद्यार्थ्यांना आजूबाजूच्या परिसरातून पाठ्यपुस्तकातील आशय स्पष्ट होणार आहे. विद्यार्थ्यांच्या अनुभवांवर आधारित उदाहरणांसह आशय स्पष्ट करण्याचा प्रयत्न यातून केलेला आहे. विद्यार्थ्यांच्या जीवनाशी आणि भावविश्वाशी निगडित असलेल्या अनुभवांना आशयाची जोड देऊन आणि चित्रे, रंग यांचा वापर करून पाठ्यपुस्तक आकर्षक करण्यात आले आहे. विद्यार्थ्यांच्या कृतीला आणि विचाराला प्राधान्य देण्यात आले आहे. प्रत्येक आशय हा अध्ययन निष्पत्तीला जोडण्यात आलेला आहे. कृती, खेळ, कोडी, चित्रकला, गोष्टी आणि गाणी यांचा उपयोग करून अध्ययन-अध्यापन आनंददायी होण्यासाठीचा प्रयत्न या पाठ्यपुस्तकात केलेला आहे.

या पाठ्यपुस्तकाचे वैशिष्ट्य म्हणजे प्रथमच पाठ्यपुस्तकात अनेक प्रतीकांचा (emoji) उपयोग करण्यात आलेला आहे. त्यामुळे प्रतीके पाहूनच विद्यार्थ्यांना कोणती कृती करावयाची आहे याचा बोध होऊ शकतो. याबाबतची माहिती पाठ्यपुस्तकाच्या सुरुवातीच्या भागातच देण्यात आलेली आहे. विचारक चाव्या (Thinker Keys) आणि सहा थिंकिंग हॅट्स (Six thinking hats) यांचा वापर करण्यात आलेला आहे. यांद्वारे विद्यार्थ्यांच्या विचारांना आणि कल्पनांना चालना मिळणार आहे त्यामुळे इयत्ता पहिलीपासूनच विद्यार्थ्यांमध्ये चिकित्सक विचार, विश्लेषणात्मक विचार, तार्किक विचार, वैज्ञानिक दृष्टिकोन इत्यादी विकसित होण्यास मदत होणार आहे.

या पाठ्यपुस्तकाचे एकूण चार भाग असून प्रत्येक भागासाठी स्वतंत्र पाठ्यपुस्तक आहे. विद्यार्थ्यांना एकावेळी एकाच भागाच्या पाठ्यपुस्तकाचे अध्ययन करायचे असल्याने विद्यार्थ्यांचे दप्तराचे ओझे कमी होणार आहे. या पाठ्यपुस्तकाची अंमलबजावणी सन २०२२-२०२३ या शैक्षणिक वर्षापासून सर्व शाळांमध्ये करण्यात येत आहे.

२१ व्या शतकातील विद्यार्थी सक्षम व्हावा, यासाठी आपणा सर्वांना शुभेच्छा!

कृष्णकुमार पाटील
संचालक
महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व
अभ्यासक्रम संशोधन मंडळ, पुणे.

पुणे
दिनांक : २ एप्रिल २०२२ (गुढीपाडवा)
भारतीय सौर दिनांक : चैत्र १२, शके १९४४

एकात्मिक पाठ्यपुस्तक इयत्ता पहिली अध्ययन निष्पत्ती : प्रथम भाषा मराठी (Marathi)

अध्ययनार्थी –

01.01.01 विविध उद्देशांसाठी स्वत:च्या भाषेचा किंवा शाळेतील माध्यम भाषेचा वापर करून गप्पागोष्टी करतात. उदा., कविता, गोष्टी ऐकवणे, माहिती मिळवण्यासाठी प्रश्न विचारणे, स्वत:चे अनुभव सांगणे.

01.01.02 ऐकलेल्या गोष्टींविषयी (गोष्ट, कविता इत्यादी) गप्पा मारतात, आपले मत व्यक्त करतात, प्रश्न विचारतात.

01.01.03 भाषेतील विशिष्ट ध्वनी आणि शब्द यांच्याशी खेळण्याचा आनंद घेतात. उदा., भिंगरी, झिंगरी.

01.01.04 लिखित साहित्य आणि चित्र स्वरूपातील साहित्य यांतील फरक सांगू शकतात.

01.01.05 चित्रातील सूक्ष्म व दृश्य पैलूंचे बारकाईने निरीक्षण करतात.

01.01.06 चित्रातील वा चित्रमालिकांतील घडणाऱ्या वेगवेगळ्या घटना, कृती आणि पात्र यांना एकसंधपणे पाहून त्यांचे वर्णन करतात.

01.01.07 वाचलेल्या गोष्टी, कविता यांतील अक्षरे/शब्द/वाक्ये इत्यादी पाहून आणि त्यांचे ध्वनी ऐकून, समजून ओळखतात.

01.01.08 परिसरातील छापील मजकूर व त्याचा उद्देश यांचा संदर्भाने अंदाज लावतात. उदा., वेष्टणावर लिहिलेले ओळखून गोळी/चॉकलेटचे नाव सांगणे.

01.01.09 लिखित साहित्यातील अक्षरे, शब्द आणि वाक्ये ही एकके ओळखतात. उदा., 'माझे नाव विमल आहे.' हे कोठे लिहिले आहे ते दाखव/यात 'नाव' हा शब्द कोठे आहे./'नाव' या शब्दातील 'व' वर बोट ठेव.

01.01.10 परिचित/अपरिचित मजकुरामध्ये (उदा., मध्यान्ह भोजनाचा तक्ता, स्वत:चे नाव, इयत्ता, आवडत्या पुस्तकाचे नाव) रस घेतात, गप्पागोष्टी करतात आणि त्यांचे अर्थ शोधण्यासाठी विविध युक्त्यांचा वापर करतात. उदा., केवळ चित्र किंवा चित्र व मजकूर यांच्या मदतीने अंदाज करणे, अक्षर व ध्वनी यांच्या संबंधांचा वापर करणे, पूर्वानुभव आणि माहितीच्या आधारे अंदाज करणे.

01.01.11 वर्णमालेतील अक्षरे व ध्वनी ओळखतात.

01.01.12 शाळेबाहेर आणि शाळेत (वाचनकोपरा/वाचनालय) आपल्या आवडीच्या पुस्तकांची स्वत: निवड करतात आणि वाचण्याचा प्रयत्न करतात.

01.01.13 लेखन शिकताना ऐकलेले आणि आपल्या मनातील विचार, विकासस्तरानुसार चित्रे, आडव्या-तिरप्या रेषा, अक्षर आकृत्या, स्वयं-पद्धतीने लेखन आणि स्व-नियंत्रित लेखनाच्या माध्यमातून आपल्या पद्धतीने लिहिण्याचा प्रयत्न करतात.

01.01.14 स्वत: काढलेल्या चित्रांची नावे लिहितात. उदा., केरसुणीचे चित्र काढून त्याचे 'लोटणं' असे स्वभाषेतील नाव लिहिणे.

एकात्मिक पाठ्यपुस्तक इयत्ता पहिली अध्ययन निष्पत्ती : गणित (Mathematics)

अध्ययनार्थी –

01.71.01 १ ते २० (1 to 20) पर्यंतच्या संख्यांवर कृती करतात.

01.71.02 वस्तूंचा आकार आणि लहान-मोठेपणा यानुसार वस्तूंचे वर्गीकरण करतात.

01.71.03 वस्तूंच्या, चित्रांच्या किंवा चिन्हांच्या साहाय्याने २० पर्यंतच्या संख्यांची नावे म्हणतात आणि मोजतात.

01.71.04 १ ते ९ (1 to 9) अंकांचा वापर करून वस्तू मोजतात.

01.71.05 २० पर्यंतच्या संख्यांची तुलना करतात. उदा. वर्गातील मुले आणि मुली यांपैकी कोणाची संख्या जास्त आहे, हे सांगतात.

01.71.06 दैनंदिन व्यवहारात बेरीज-वजाबाकीसाठी १ ते २० (1 to 20) पर्यंतच्या संख्यांचा वापर करतात.

01.71.07 वस्तू वापरून ९ पर्यंतच्या संख्यांच्या, बेरजांची रचना करतात. उदा. ३+३ हे उदाहरण ३ च्या पुढे ३ पायऱ्या मोजून ३+३=६ असा निष्कर्ष काढतात.

01.71.08 वस्तू वापरून १ ते ९ अंकांच्या मदतीने वजाबाकी करतात. उदा. ९ वस्तूंच्या समूहातून ३ वस्तू बाजूला काढतात आणि उरलेल्या वस्तू मोजून ९-३=६ असा निष्कर्ष काढतात.

01.71.09 दैनंदिन जीवनातील ९ पर्यंतच्या संख्यांच्या बेरीज-वजाबाकीवर आधारित प्रश्न सोडवितात.

01.71.10 ९९ (upto 99) पर्यंतच्या संख्या ओळखतात आणि अंकांत लिहितात.

01.71.11 आकार, वस्तू आणि संख्यांमधील आकृतिबंधाचे निरीक्षण करतात. आकृतिबंधाचा विस्तार करतात आणि निर्मिती करतात.

- 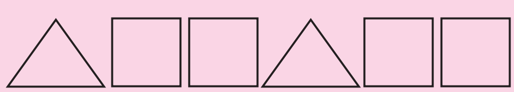
- १, २, ३, ४, ५, ...
- १, ३, ५, ...
- २, ४, ६, ...
- १, २, ३, १, २, ..., १, ..., ३, ...

01.71.12 चित्रे/अंक वापरून माहिती गोळा करतात. नोंद करतात आणि चित्रे पाहून सोप्या माहितीचा अर्थ लावतात. उदा. मूल बागेतील चित्रात विविध प्रकारची फुले पाहून या बागेत विशिष्ट रंगांची फुले जास्त आहेत हा तर्क/अनुमान काढतात.

01.71.13 शून्य (zero) ही संकल्पना समजून घेतात.

एकात्मिक पाठ्यपुस्तक इयत्ता पहिली अध्ययन निष्पत्ती : इंग्रजी भाषा (English)

The Learner –

01.17.01 Learns and names English words for familiar objects and pictures.

01.17.02 Recognizes/Identifies letters of the alphabet and their sounds correctly.

01.17.03 Differentiates between small and capital letters in print.

01.17.04 Sings/Recites poems/rhymes with proper rhythm and actions.

01.17.05 Listens and gives appropriate verbal/non-verbal responses.

01.17.06 Understands the sequence of events and stories in simple narration.

01.17.07 Carries out simple instructions, commands and acts accordingly.

01.17.08 Listens to English words, greetings, polite forms of expression, simple sentences and responds in English or mother tongue.

01.17.09 Speaks about self / situation / pictures in English.

01.17.10 Uses nouns such as 'boy', 'sun' and prepositions like 'in', 'on', 'under' etc.

01.17.11 Writes simple words like 'fan', 'hen', 'rat', etc.

01.17.12 Listens and enjoys fables and short stories.

01.17.13 Identifies different shapes.

01.17.14 Counts numbers up to 10.

01.17.15 Enjoys rhymes, songs and poems.

01.17.16 Responds appropriately to commands given by teachers etc.

01.17.17 Uses stock expressions in face to face interactions.

01.17.18 Narrates / Enacts a familiar story or event.

01.17.19 Associates words with pictures.

एकात्मिक पाठ्यपुस्तक इयत्ता पहिली अध्ययन निष्पत्ती : खेळू करू शिकू (Play Do Learn)

अ.क्र	विषय	घटक	अध्ययन निष्पत्ती
१	खेळू P	01. आरोग्य	01. आरोग्याच्या चांगल्या सवयी समजून घेऊन त्यांचे पालन करतो. 02. क्रीडांगणाशी संबंधित गोष्टींची माहिती घेतो.
		02. विविध हालचाली व योग्य शारीरिक स्थिती	03. योग्य शरीरस्थिती ठेवून विविध हालचालींचा सराव करतो.
		03. खेळ व शर्यती	04. विविध प्रकारच्या खेळांत रुची घेतो. शर्यतीत सहभागी होतो.
		04. कौशल्यात्मक उपक्रम	05. कौशल्यात्मक उपक्रमांचा सराव करतो.
		05. व्यायाम	06. सर्व सांधे व स्नायूंना उत्तेजित करण्यासाठी योग्य व्यायाम करतो.
२	करू W	01. गरजाधिष्ठित उपक्रम • जलसाक्षरता • आपत्ती व्यवस्थापन	01. वर्गाचे सुशोभन करुन दिनविशेष व परिसरातील लघु उद्योगांची माहिती सांगतो. 02. पाण्याचे विविध उपयोग सांगतो. पाण्याविषयी बडबडगीते, गोष्ट, पाणी साठवण्याची साधने सांगतो व चित्रे रंगवतो. 03. भूकंप, पूर, त्सुनामी, वणवा, वीज कोसळणे या आपत्तींची चित्रे ओळखतो.
		02. अभिरूचीपूरक उपक्रम	04. परिसरातील उपलब्ध साहित्यापासून आधुनिकतेशी सांगड घालून अभिरूचीनुसार साहित्य तयार करतो.
		03. कौशल्याधिष्ठित उपक्रम	05. गरजा आणि समस्या यांच्याशी निगडित कौशल्यपूर्ण समाजोपयोगी साहित्य निर्माण करतो.
		04. ऐच्छिक उपक्रम उत्पादक उपक्रम • अन्न, वस्त्र, निवारा	06. उत्पादनास आवश्यक प्राथमिक कौशल्य आत्मसात करुन मर्यादित अर्थोत्पादन करता येणाऱ्या उपक्रमांत सहभागी होतो. 07. अन्न, वस्त्र, निवारा यांच्याशी संबंधित उपक्रमात सहभागी होतो.
		05. तंत्रज्ञान क्षेत्र, वाहतूक सुरक्षा	08. संगणकाचे विविध भाग ओळखून बाह्य भागांची हाताळणी करतो. 09. वाहतुकीचे नियम समजून घेतो.
		06. इतर क्षेत्र-पशुपक्षी संवर्धन	010. विविध पाळीव प्राणी व पक्षी ओळखतो व त्यांचे उपयोग सांगतो. 011. चित्राद्वारे प्राणी व पक्षी यांचे अवयव सांगतो.
३	शिकू A	01. चित्र	01. आवडीप्रमाणे गिरगिटतो तसेच गिरगिटलेल्या भागावर वर्तुळ, त्रिकोण, चौकोन काढून रंगकाम करतो. योग्य क्रमाने ठिपके जोडून रंगवतो. 02. रेषांच्या विविध आकारांपासून सोपे आकार काढतो तसेच नक्षीकाम करतो. 03. ठसेकाम व चिकटकाम (कोलाज) करतो. रंगांची ओळख करून घेतो व चित्र रंगवतो. सुलेखनासाठी रेषांचा सराव करतो.
		02. शिल्प	04. चिकटकाम व मातकामाच्या साहाय्याने विविध वस्तू तयार करतो.
		03. गायन	05. बडबडगीत, समूहगीत तालासुरात म्हणतो.
		04. वादन	06. विविध वस्तूंवर आघात करून आवाजाची निर्मिती करतो. 07. वाद्यांची ओळख करून घेतो. तालात टाळ्या वाजवतो.
		05. नृत्य	08. हात व पायाच्या लयबद्ध हालचाली करतो. बडबडगीत व समूहगीतावर अभिनयनृत्य करतो.
		06. नाट्य	09. रोजच्या व्यवहारातील कृतींच्या मदतीने अभिनय व नाट्याची ओळख करून घेतो. कायिक व वाचिक अभिनय सादरीकरण करतो.

(01.P.01.01 याचा अर्थ इयत्ता. विषय. घटक. अध्ययन निष्पत्ती)

पाठ्यपुस्तकात वापरण्यात आलेल्या प्रतीकांची ओळख
Introduction of emojis used in the textbook

चित्र काढ.
Draw a picture.

रंग भर.
Fill the colours.

गाणे गा.
Sing a song.

मैदानी खेळ
Outdoor games.

बैठे खेळ
Indoor games.

कृती कर.
Do activity.

अभिनय कर.
Enact.

निरीक्षण कर.
Observe.

बघ व कर.
Look and do.

ऐक व म्हण.
Listen and say.

संवाद साध.
Converse.

चर्चा कर.
Discuss.

वाच.
Read.

मोज व सांग.
Count and tell.

लिही.
Write.

वर्गीकरण कर.
Classify.

कोडी सोडव.
Solve puzzles.

चिकित्सक विचार कर.
Think critically.

पुढील संबोधाकडे
Towards the next concept.

२१ व्या शतकातील कौशल्ये (21st century skills)

अध्ययन कौशल्ये Learning Skills

- चिकित्सक विचार Critical Thinking
- सर्जनशीलता Creativity
- सहकार्य Collaboration
- संप्रेषण Communication

साक्षरता कौशल्ये Literacy Skills

- माहिती Information
- माध्यम Media
- तंत्रज्ञान Technology

जीवन कौशल्ये Life Skills

- लवचीकता Flexibility
- नेतृत्व Leadership
- पुढाकार Initiative
- उत्पादकता Productivity
- सामाजिक कौशल्ये Social Skills

Six Thinking Hats

- तथ्ये/वस्तुस्थिती Facts
- फायदे Benefits
- प्रक्रिया Process
- सर्जनशीलता Creativity
- भावना Feelings
- तोटे Disadvantages

Thinker Keys

(विचारक चाव्या)

- *Reverse Key*
- *What If... Key* 'तर काय' चावी

मी आणि माझे कुटुंब (Me and My family)

- मी (Me)
- कुटुंबातील सदस्य (Members in the family)
- कुटुंबाविषयीचा आदर (Respect to the family)
- कुटुंबाप्रती माझी जबाबदारी (My responsibility towards the family)

विनामूल्य वितरणासाठी

मी आणि माझे कुटुंब
(Me and my family)

मी (Me, I)

माझे नाव :

My name :

बोटांचे ठसे उमटवूया.
(Let’s print impressions of fingers.)

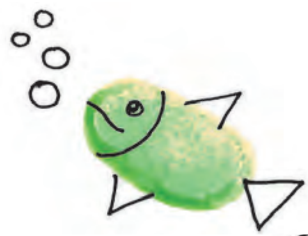

चला शिकूया.

- चित्रातील बोटांच्या ठशांचे निरीक्षण करणे.
- बोटांचे ठसे उमटवणे.
- ठशांपासून विविध आकारांची चित्रनिर्मिती करणे.
- रंगांची ओळख होणे.

छोटेसे बहीणभाऊ

छोटेसे बहीणभाऊ,
उद्याला मोठाले होऊ
उद्याच्या जगाला, उद्याच्या युगाला
नवीन आकार देऊ

ओसाड उजाड जागा,
होतील सुंदर बागा
शेतांना, मळ्यांना, फुलांना, फळांना
नवीन बहार देऊ

मोकळ्या आभाळी जाऊ,
मोकळ्या गळ्याने गाऊ
निर्मळ मनाने, आनंदभराने
आनंद देऊ अन् घेऊ

प्रेमाने एकत्र राहू,
नवीन जीवन पाहू,
अनेक देशांचे, भाषांचे, वेशांचे
अनेक एकत्र होऊ

– वसंत बापट

चला शिकूया.

- साभिनय व तालासुरात गीतगायन करणे.
- गाण्याचा आनंद घेणे.

माझी दिनचर्या
(My daily routine)

सूर्योदयापूर्वी उठणे.
(I wake up before sun-rise.)

प्रातर्विधी
(I go to the toilet.)

दात घासणे.
(I brush my teeth.)

अंघोळ करणे.
(I take a bath.)

स्वच्छ कपडे घालणे.
(I wear clean clothes.)

केस विंचरणे.
(I comb my hair.)

जेवण करणे.
(I eat.)

शाळेत जाणे. (I go to the school.)

मैदानावर खेळणे.
(I play on the ground.)

अभ्यास करणे.
(I study.)

घरची कामे करणे. (I do house work.)

झोपणे. (I sleep.)

चला शिकूया.

- चित्रनिरीक्षणातून कृतीशील दिनचर्या समजून घेणे.
- दिनचर्येविषयी गप्पा मारणे.
- योग्य दिनचर्या आचरणात आणणे.

स्वच्छतेसाठी कोण मदत करते?
(Who helps to clean?)

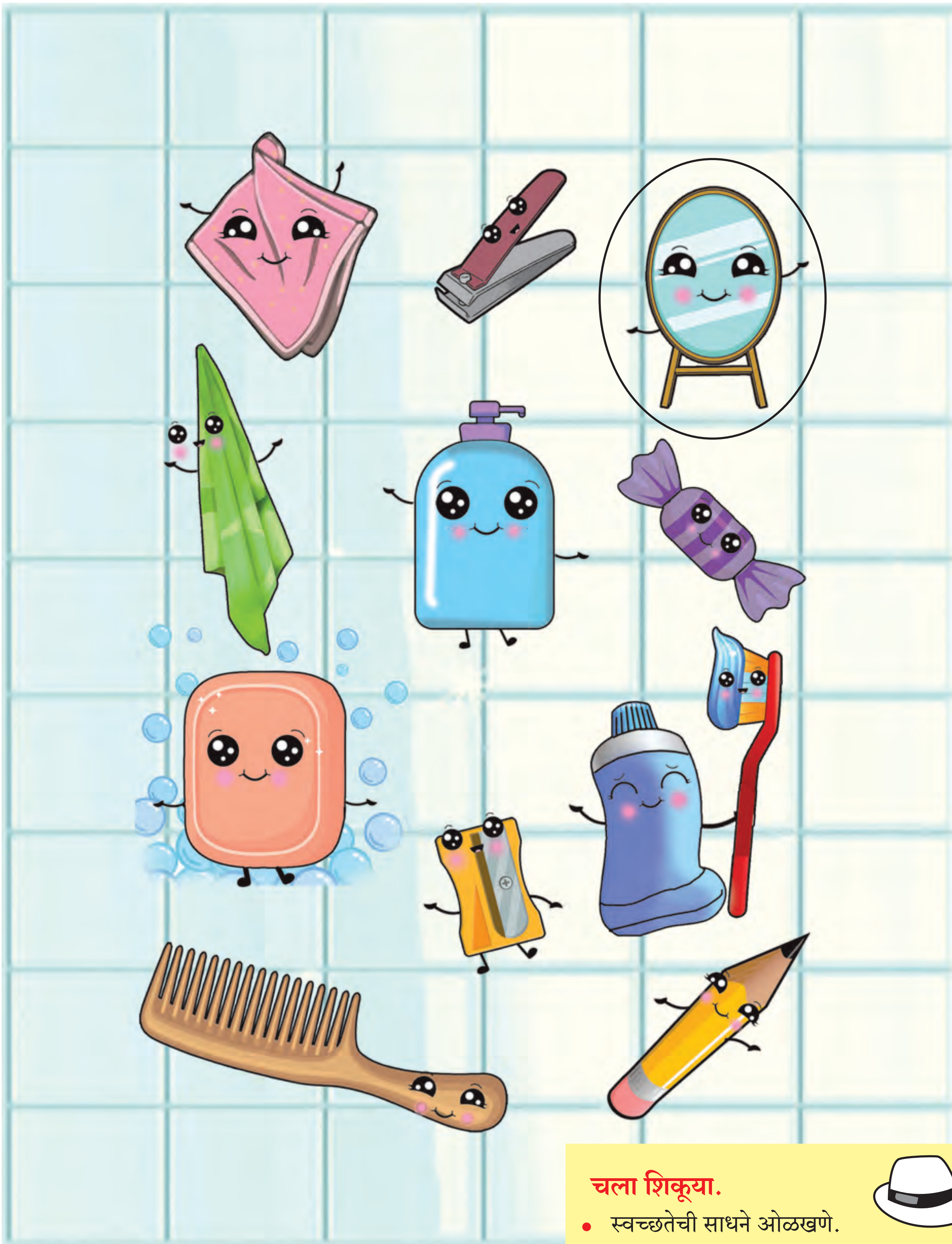

चला शिकूया.

- स्वच्छतेची साधने ओळखणे.
- स्वच्छतेच्या साधनांचे उपयोग सांगणे.
- स्वच्छतेचे महत्व समजून घेणे.

चांगल्या सवयी कोणत्या?
(Which are good habits?)

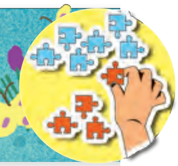

Reverse Key

कोणत्याही पाच चांगल्या सवयी सांग, ज्या तू आतापर्यंत केल्या नाहीस.

चला शिकूया.

- चित्रांचे निरीक्षण करून वर्गीकरण करणे.
- चांगल्या सवयी अंगी बाणवणे.

Getting Ready.

T-shirt
(टी-शर्ट)

cap
(टोपी)

frock
(फ्रॉक)

shirt
(सदरा)

pants
(विजार)

jacket

belt
(कंबरपट्टा)

shoes
(बूट)

sandals

skirt

top

socks
(पायमोजे)

hairband

Let's learn :

- To enhance vocabulary.

अवयवांची ओळख
(Introduction of body parts)

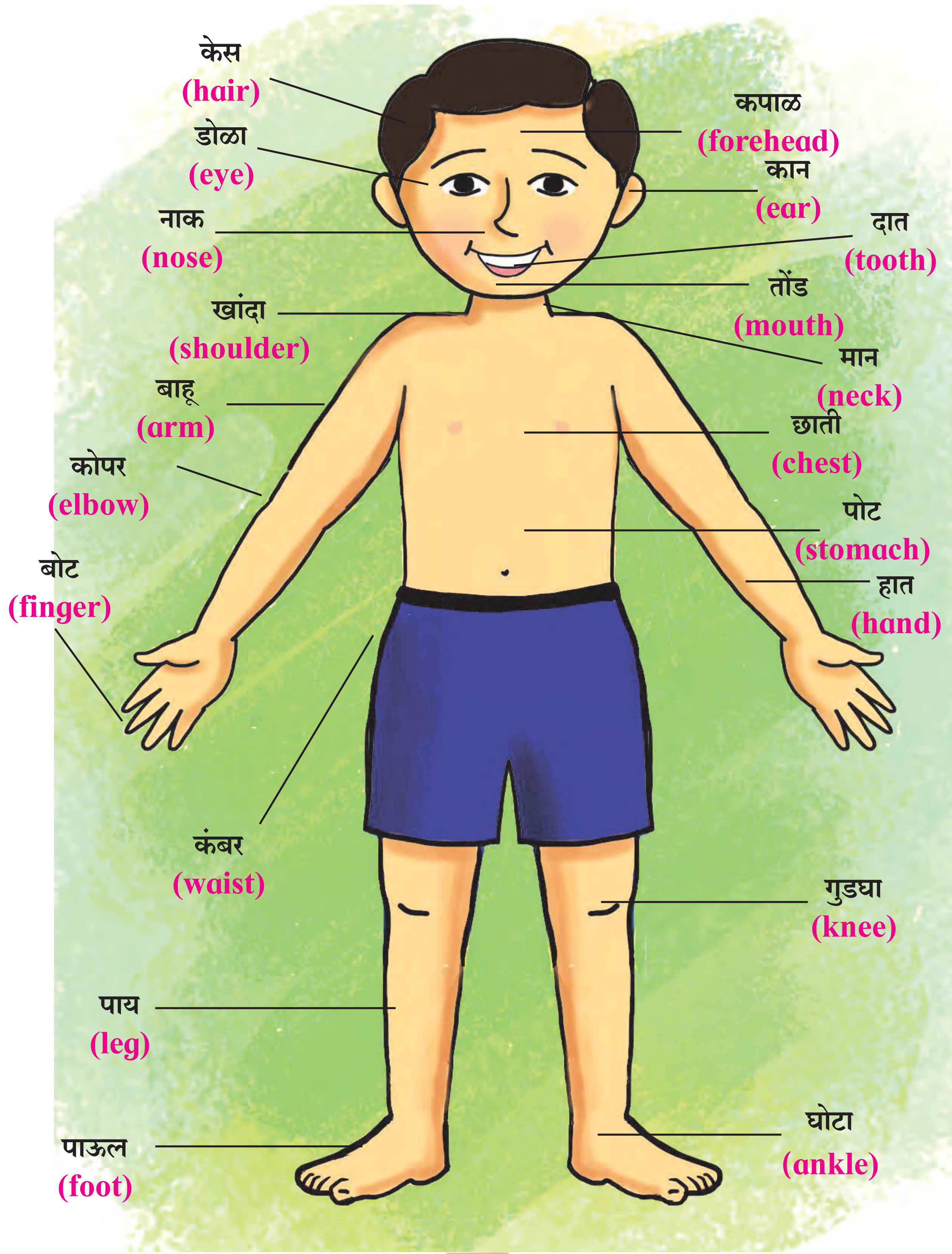

ज्ञानेंद्रिये ओळख
(Introduction of sensory organs)

डोळे
(eyes)

नाक
(nose)

कान
(ear)

जीभ
(tongue)

त्वचा
(skin)

आमचे काम ओळख. (Identify our work.)

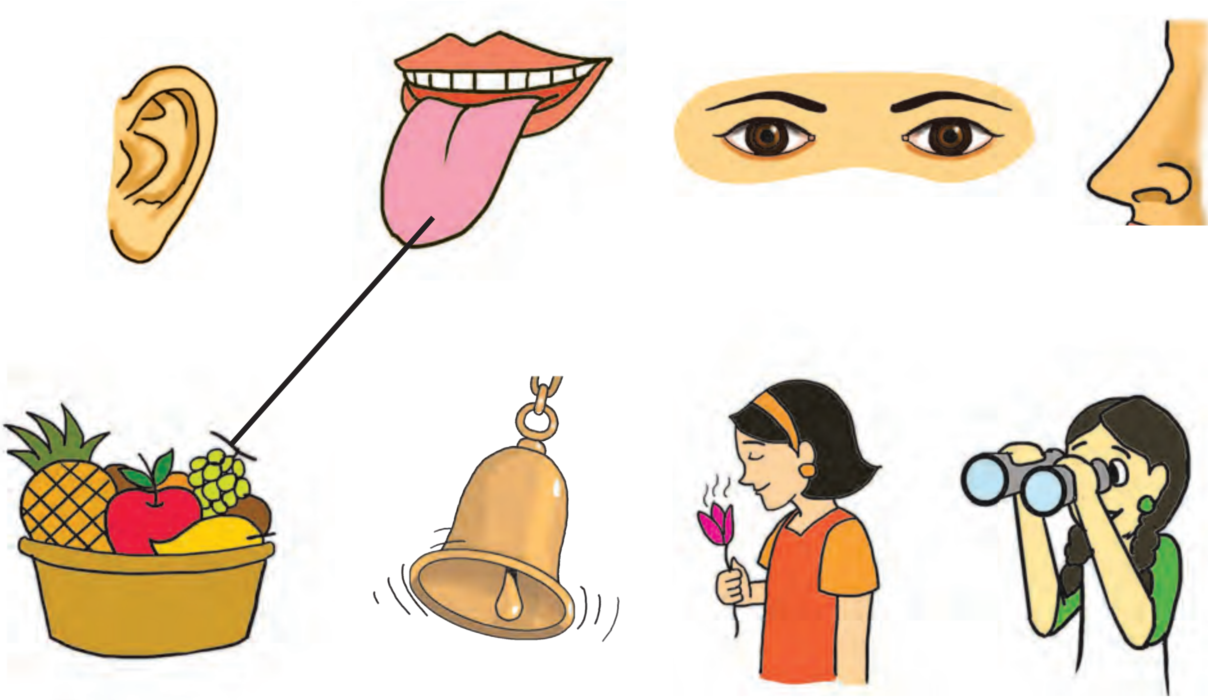

चित्रातील मानवाच्या अवयवांना ◯ कर.

(Circle the body parts of a human in the pictures.)

विनामूल्य वितरणासाठी

चला शिकूया.

- अवयव व ज्ञानेंद्रिये ओळखता येणे.
- अवयव व ज्ञानेंद्रिये यांचे उपयोग सांगता येणे.
- अवयवांची मराठी व इंग्रजी नावे सांगणे.

Body Body Pop Pop

Body Body Pop Pop...body body pop pop

Body body pop pop pop.
Touch your head... touch your shoulders

Body body pop pop pop.
Touch your back... touch your stomach

Body body pop pop pop.
Touch your eyes... touch your ears

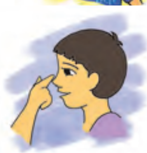

Body body pop pop pop.
Touch your nose... touch your mouth

Body body pop pop pop.
Touch your hands ... touch your legs

Body body pop pop pop.
Touch your fingers... touch your arms
Body body pop pop pop.

Look, listen and say. (पाहा, ऐक आणि म्हण.)

hand (हात)

leg (पाय)

head (डोके)

back (पाठ)

eyes (डोळे)

nose (नाक)

ear (कान)

Let's learn :

- To sing and recite poems with proper rhythm and actions.
- To identify body parts.

माझे कुटुंब (My Family)

मोठे कुटुंब (Big family)

लहान कुटुंब (Small family)

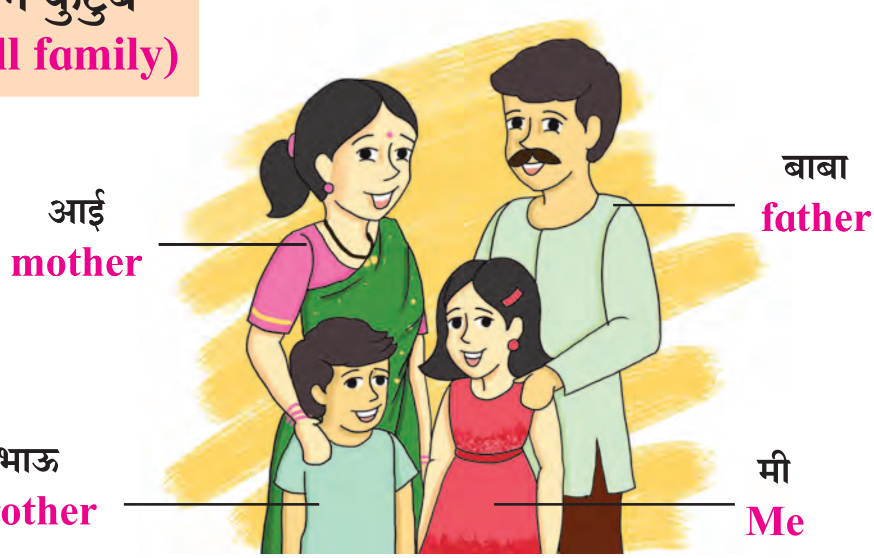

चला शिकूया.

- मोठे कुटुंब व लहान कुटुंब या संकल्पना स्पष्ट होणे.
- घरातील नातेसंबंध समजणे.

Greetings (अभिवादन)

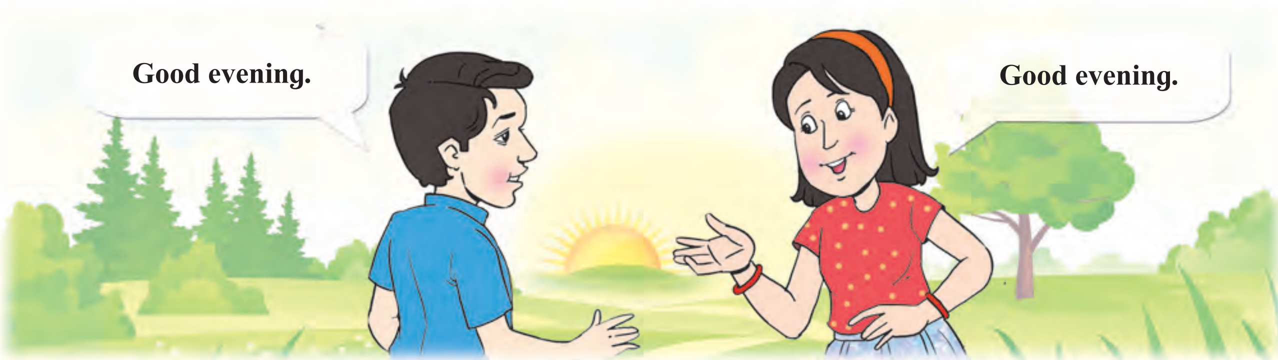

Let's learn :

- To greet each other as per the time of the day.
- To use greetings in day - to - day life.

Action Time

Stand up.

(उभा रहा.)

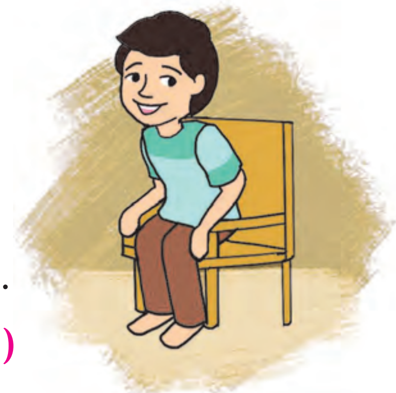

Sit down.

(खाली बस.)

Close your eyes.

(तुझे डोळे बंद कर.)

Open your eyes.

(तुझे डोळे उघड.)

Clap, clap.

(टाळी वाजव.)

Tap, tap.

(पाय जमिनीवर आपट.)

Move your head side to side.

(तुझे डोके दोन्ही बाजूंना हलव.)

Let's learn :

- Action words.
- To remain active and healthy.

खेळ खेळूया (Let's play games.)

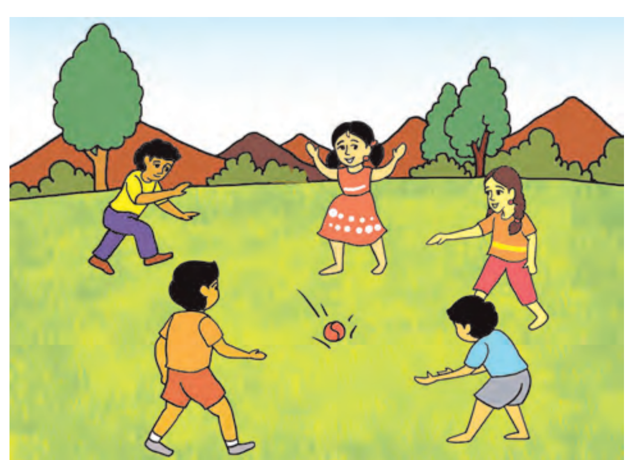

आणखी काही खेळांची चित्रे व नावे पाहा.
(Look at the pictures of some more games and their names.)

विटीदांडू – Tipcat

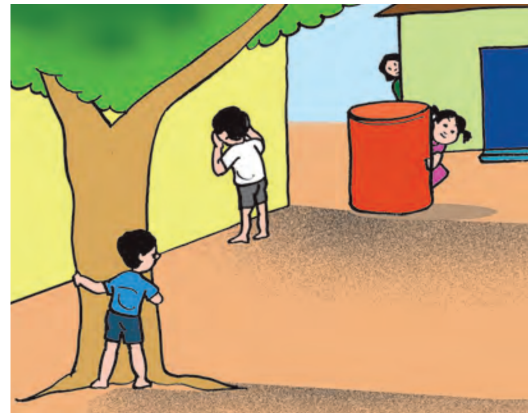

लपंडाव – Hide and Seek

क्रिकेट – Cricket

- तुला आवडणाऱ्या खेळांची चित्रे जमव. वहीत चिकटव. मित्रांना दाखव.
  (Collect pictures of your favourite games. Paste them in a notebook. Show the pictures to your friends.)
- खेळासाठी लागणाऱ्या विविध साहित्यांची चित्रे वहीत काढ.
  (Draw the pictures of equipments needed for the games in your notebook.)

चला शिकूया.

- विविध खेळ खेळता येणे.
- खेळ व त्या खेळासाठी लागणारे साहित्य यांची माहिती होणे.
- मैदानी व बैठे खेळ यांची उदाहरणे सांगता येणे.

चित्र गप्पा (Picture talk)

चला शिकूया.

- आज्ञाधारकपणा अंगी बाणवणे.
- सहकारी वृत्ती, खिलाडू वृत्ती जोपासणे.

फरक ओळख. (Spot the difference.)

चला शिकूया.

- दोन चित्रांतील सारखेपणा ओळखता येणे.
- दोन चित्रांतील वेगळेपणा ओळखता येणे.

लहान-मोठा (Small-Big)

लहान (Small)

मोठा (Big)

मोठे (Big)

लहान (Small)

चला शिकूया.

- लहान-मोठा हा संबोध समजून घेणे.
- लहान-मोठा हा संबोध व्यवहारात वापरणे.

आधी-नंतर (Earlier-Later)

विनामूल्य वितरणासाठी

आधी भाकरी थापली.

नंतर भाकरी भाजली.

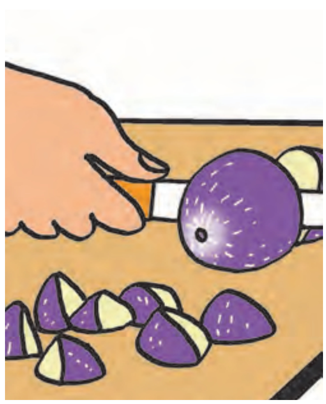

चला शिकूया.

- आधी – नंतर हा संबोध समजून घेणे.
- आधी – नंतर हा संबोध व्यवहारात वापरणे.

एक-अनेक (One-Many)

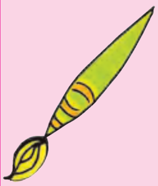

एक (One)

अनेक (Many)

अनेक (Many)

एक (One)

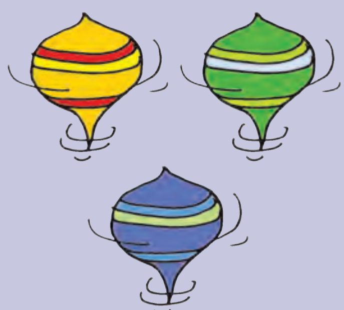

चला शिकूया.

- एक – अनेक हा संबोध समजून घेणे.
- एक – अनेक हा संबोध व्यवहारात वापरणे.

मागे-पुढे (Behind-In front of)

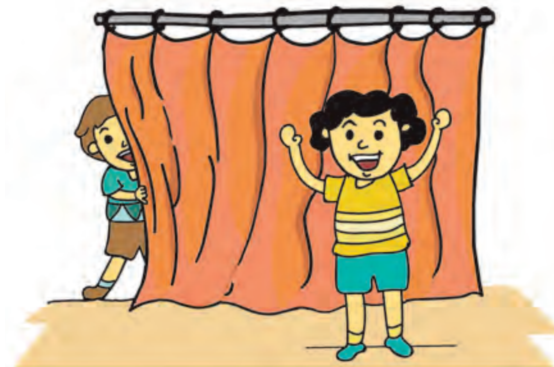

पडद्याच्या **मागे** पडद्याच्या **पुढे**

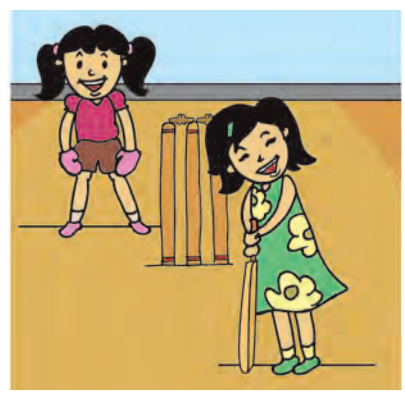

चला शिकूया.

- मागे – पुढे हा संबोध समजून घेणे.
- मागे – पुढे हा संबोध व्यवहारात वापरणे.

वर-खाली
(Above-Below, On-Under)

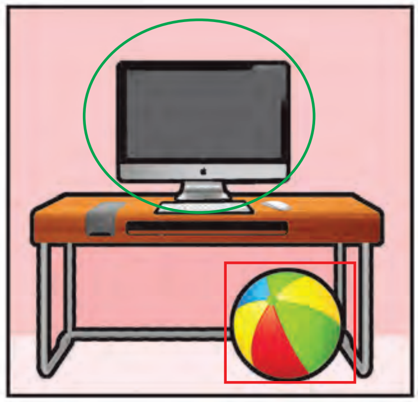

टेबलावर
(on the table)

टेबलाखाली
(under the table)

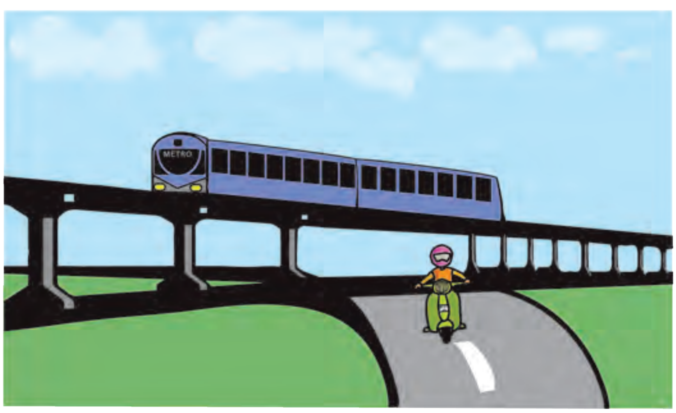

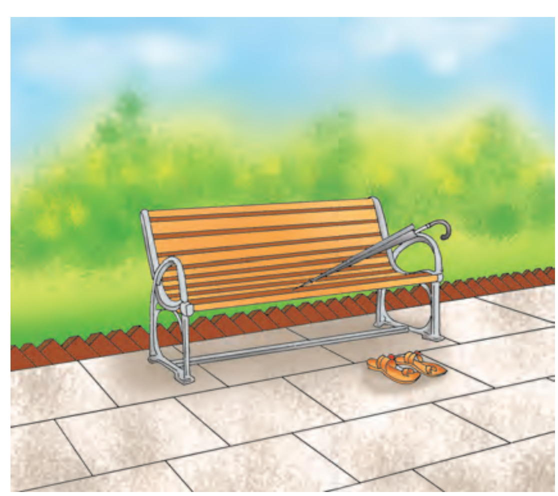

चला शिकूया.
- वर – खाली हा संबोध समजून घेणे.
- वर – खाली हा संबोध व्यवहारात वापरणे.

I like to eat... (मला खायला आवडते)

Circle your favourite food items. (तुझ्या आवडत्या खाद्यपदार्थांना गोल कर.)

fruits
(फळे)

cake
(केक)

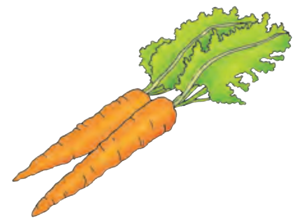

carrots
(गाजरे)

kheer
(खीर)

cashew nuts
(काजू)

potato wadas
(बटाटे वडे)

chapatis
(चपात्या)

eggs
(अंडी)

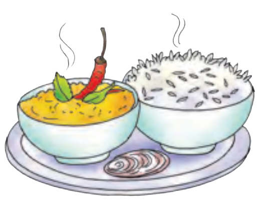

dal - rice
(डाळ–भात)

ice-cream
(आईस्क्रीम)

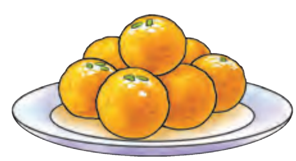

laddoos
(लाडू)

chocolate
(चॉकलेट)

Listen carefully. Use another word instead of 'milk' and say the sentence again. (काळजीपूर्वक ऐक. दुधाऐवजी इतर शब्द वापर आणि वाक्य पुन्हा म्हण.)

I like **milk**. I like ______. I don't like __________. I don't like __________________.

Say Yes or No using full sentence. (पूर्ण वाक्य वापरून 'हो' किंवा 'नाही' सांग.)

(1) Do you like milk?
Yes, I like milk.

(2) Do you like radish?
Yes, I like radish.

(3) Do you like biscuits?
No, I don't like biscuits.

(4) Do you like mango?
Yes, I like mango.

अक्षरांचे अवयव

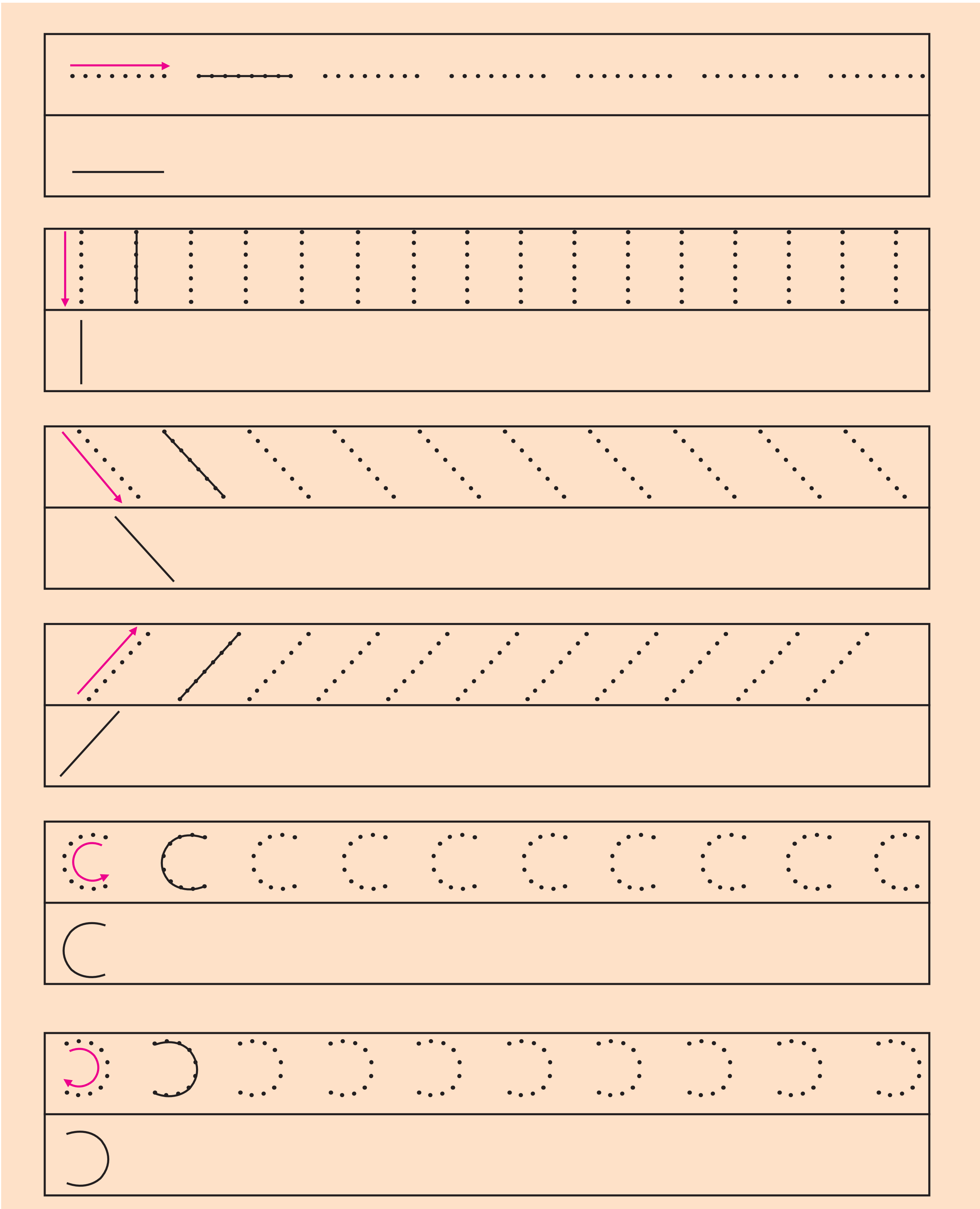

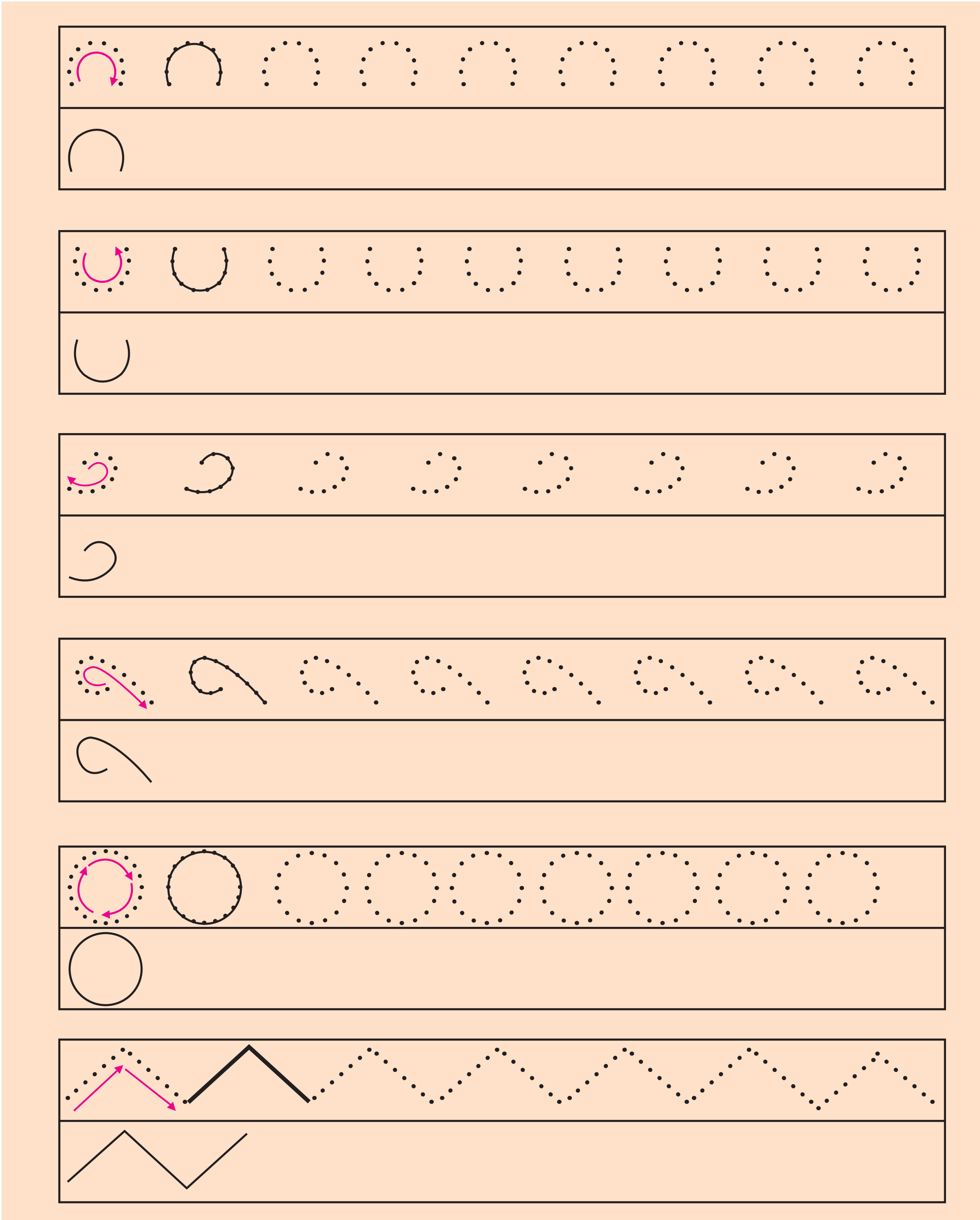

चला शिकूया.

- अक्षरांचे अवयव गिरवता येणे.
- लेखनपूर्व तयारी करणे.

घरभर प्रकाश
(Light all over the house)

सहजपूर नावाचे गाव होते. त्या गावात केशव आणि त्यांची पत्नी लक्ष्मी हे शेतकरी कुटुंब राहत होते. त्यांना दोन मुले होती. आरव आणि सायली. ते सगळेजण खूप आनंदात राहायचे. आरव आणि सायली दोघेही रोज शाळेत जात असत. शाळेतून आल्यावर ते दोघे आई-बाबांना कामात मदत करायचे.

एके दिवशी बाबांनी दोघांत मिळून १० रुपये दिले. मुलांना आनंद झाला.

मुलांना प्रश्न पडला. त्यांना काही सुचेना. ते एका दुकानात गेले. तेथे त्यांना अनेक वस्तू दिसल्या. दोघांनी मिळून खूप विचार केला. त्यांना एक युक्ती सुचली.

दुकानातून दोघांनी एक पणती विकत घेतली. संध्याकाळ झाली. त्यांनी पणतीत तेल ओतले. कापसाची वात केली. पणती लावून ठेवली.

तेवढ्यात आई-बाबा आले. त्यांनी पाहिले. सारे घर प्रकाशाने उजळून निघाले होते.

दोन्ही मुलांनी एकत्रित विचार करून कल्पकतेने आपण विचारलेल्या प्रश्नाचे उत्तर शोधले, याचा आई-बाबांना खूप आनंद झाला. त्यांनी दोन्ही मुलांना जवळ घेतले व शाबासकी दिली.

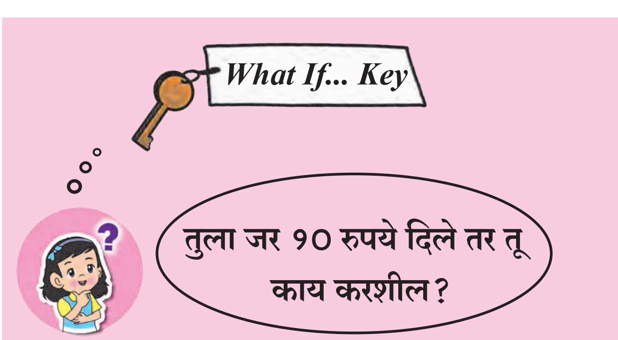

चला शिकूया.

- सर्जनशील विचार करणे.
- समस्या निराकरण करणे.

क

क

कप (cup) कपाट (cupboard) कणीस (ear of jowar)

क

कागद	करवत	कचरा
कपाळ	नाक	काठी
कान	काका	काम
कापड	काच	कापूस

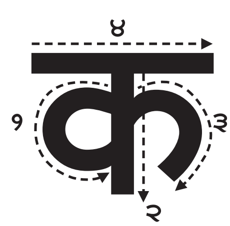

म

विनामूल्य वितरणासाठी

मका (maize)

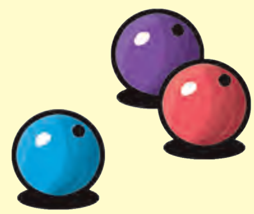

मणी (beads)

मध (honey)

म

म

मटकी	माठ	मासा
मदत	कमला	माशी
माळ	मामा	मान
मळा	मावशी	कमान

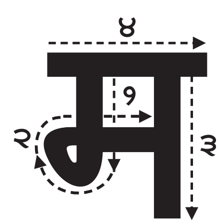

म

म

आ

आवळा (amla)

आजोबा
(grandfather)

आरसा
(mirror)

आ

आ

आकाश	आपण	आभार
आज	आठ	आगपेटी
आवाज	आई	आत
आजी	आम्ही	आले

आ आ

आ

आ

ल

लसूण (garlic)

लवंग (clove)

लगोरी

ल

ल

लता	गाल	पाल
लाड	लाडू	लाटणे
लस	लाल	लपाछपी
लाथ	काल	साल

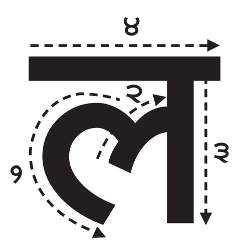

ल ल ल ल

ल

ल

ा

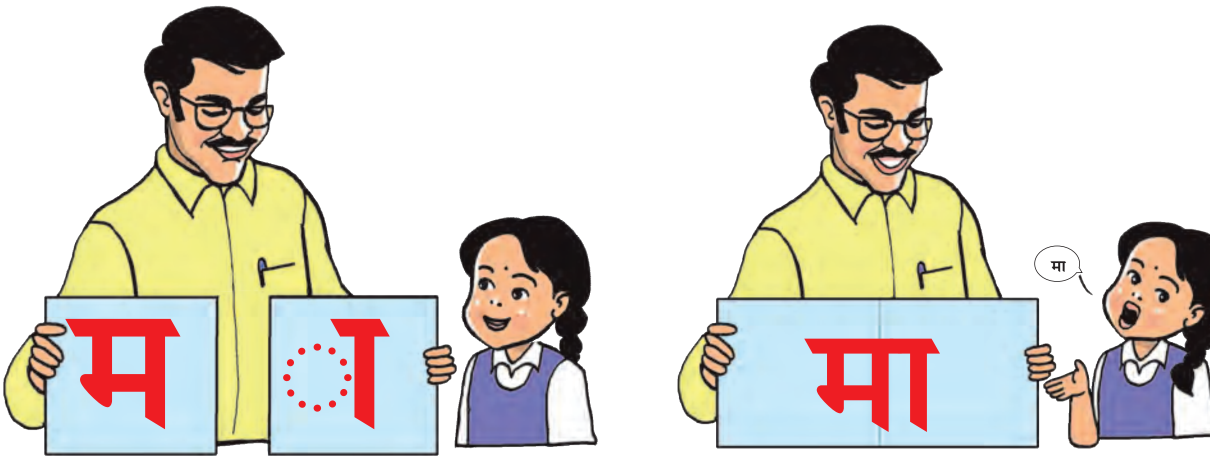

म ा मा | क ा का | ल ा ला

क का

काम काम काम काम काम

मला	लाल	माल ....
मामा	मका	आला ....
काका	काम	

चला शिकूया.

- क, म, आ, ल या अक्षरांची ओळख होणे.
- क, म, आ, ल या अक्षरांचे लेखन करता येणे.
- ा या स्वरचिन्हाची ओळख होणे.

संख्यांचे गाणे गाऊया
(Let’s sing the song of numbers.)

आई-बाबा या या या
मामा, काका या या या
मिळून सारे गाऊया
संख्यांच्या गावाला जाऊया ।।धृ।।

पोपटाला चोच एक
चुटकी वाजवू एक
चुटकी वाजवून पाहूया
संख्यांच्या गावाला जाऊया ।।१।।

सशाला कान दोन
टाळ्या वाजवू दोन
टाळ्या वाजवून पाहूया
संख्यांच्या गावाला जाऊया ।।२।।

रिक्षाला चाके तीन
गिरक्या घेऊ तीन
गिरक्या घेऊन पाहूया
संख्यांच्या गावाला जाऊया ।।३।।

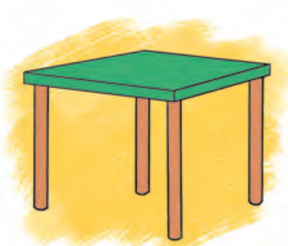

टेबलाला पाय चार
उड्या मारू चार
उड्या मारून पाहूया
संख्यांच्या गावाला जाऊया ।।४।।

हाताला बोटे पाच
आम्ही करतो नाच
नाच करून पाहूया
संख्यांच्या गावाला जाऊया ।।५।।

चला शिकूया.
- तालासुरात साभिनय गाणे म्हणणे.
- गाण्यातून १ ते ५ संख्यांची ओळख होणे.
- तालबद्ध हालचाली करणे.

१ ची ओळख व लेखन
(Introduction and writing of the number 1)

एक
(one)

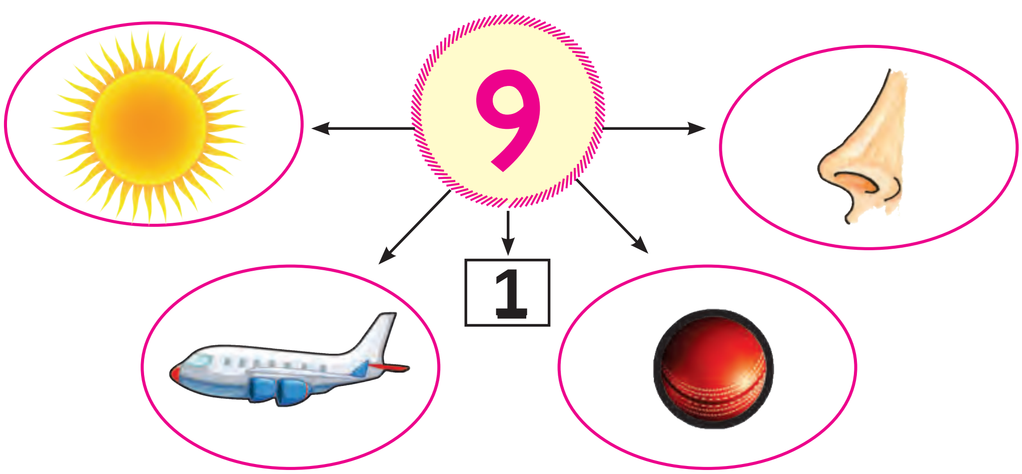

१	१	१	१	१	१	१	१
	१						
1	1	1	1	1	1	1	1
	1						

२ ची ओळख व लेखन
(Introduction and writing of the number 2)

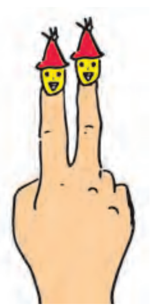

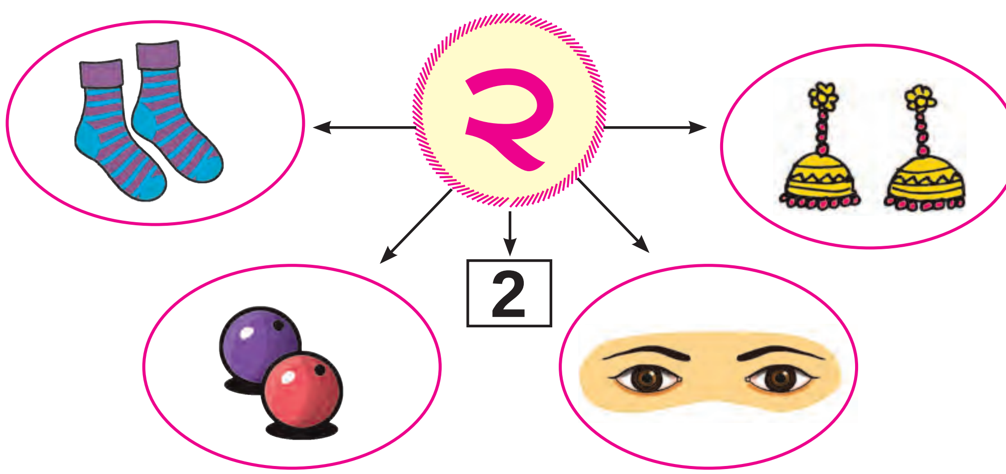

दोन
(two)

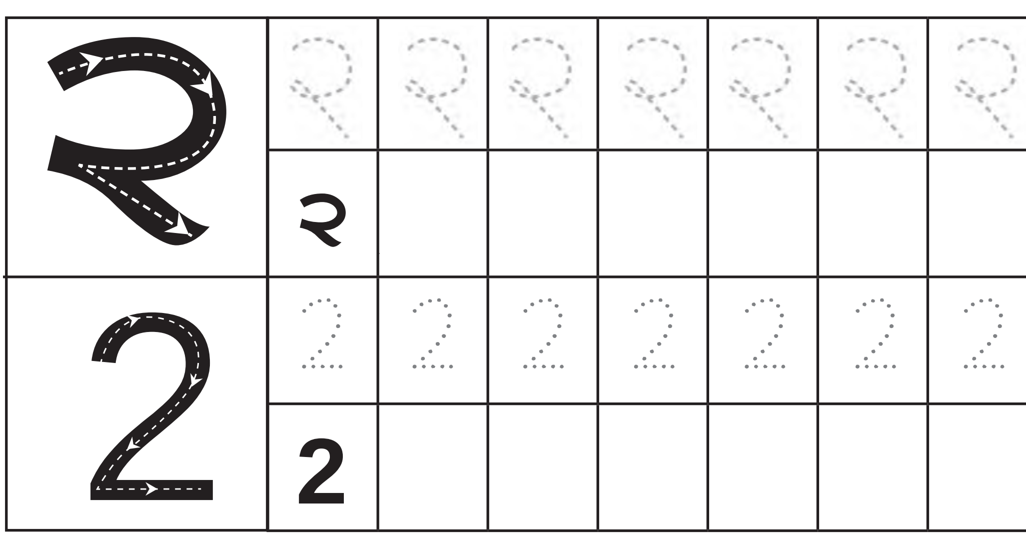

३ ची ओळख व लेखन
(Introduction and writing of the number 3)

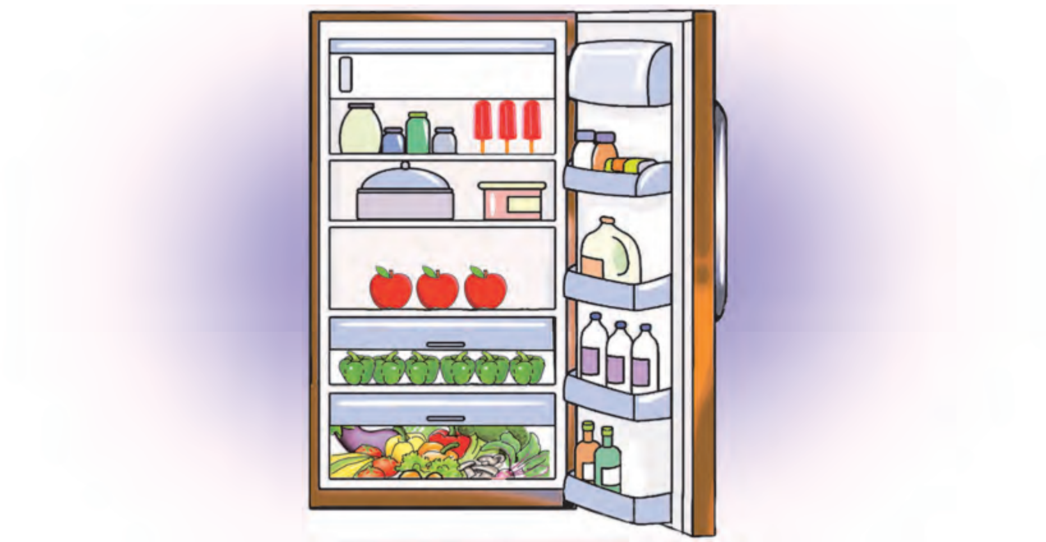

तीन
(three)

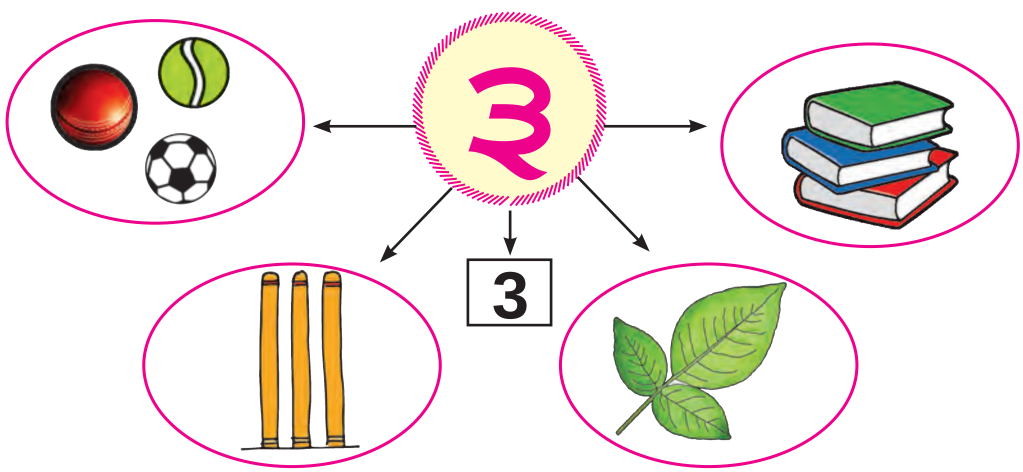

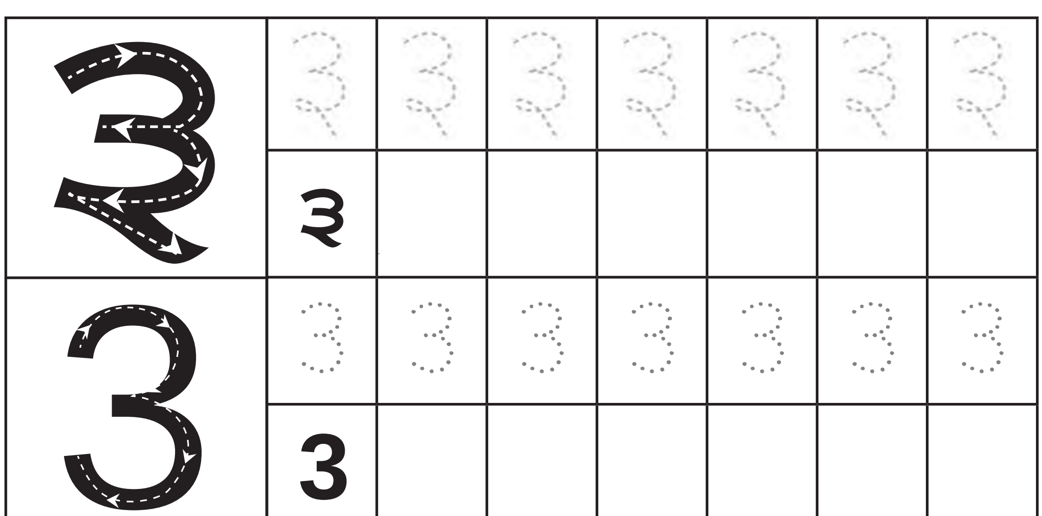

४ ची ओळख व लेखन
(Introduction and writing of the number 4)

चार
(four)

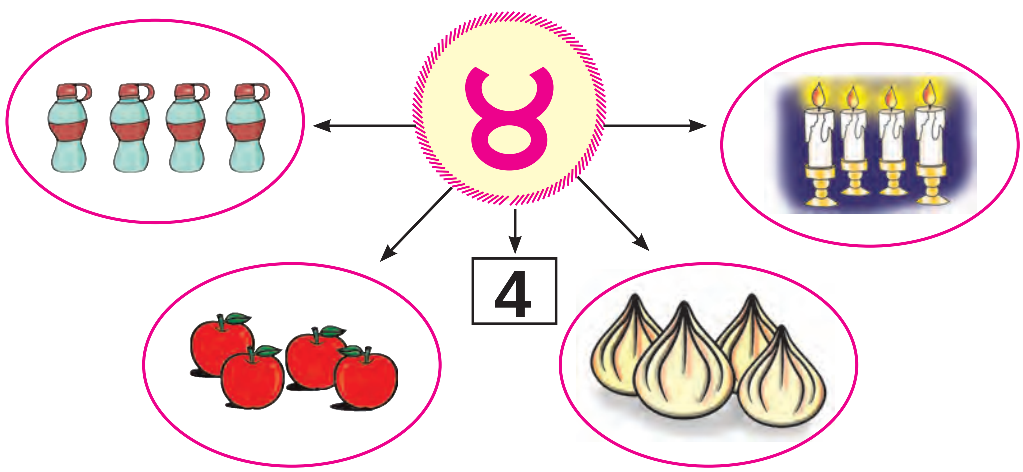

४	४	४	४	४	४	४	४
	४						
4	4	4	4	4	4	4	4
	4						

५ ची ओळख व लेखन
(Introduction and writing of the number 5)

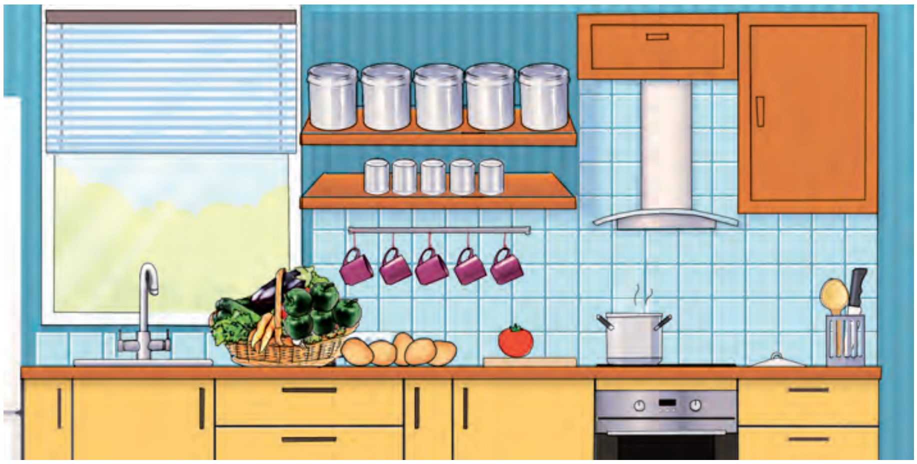

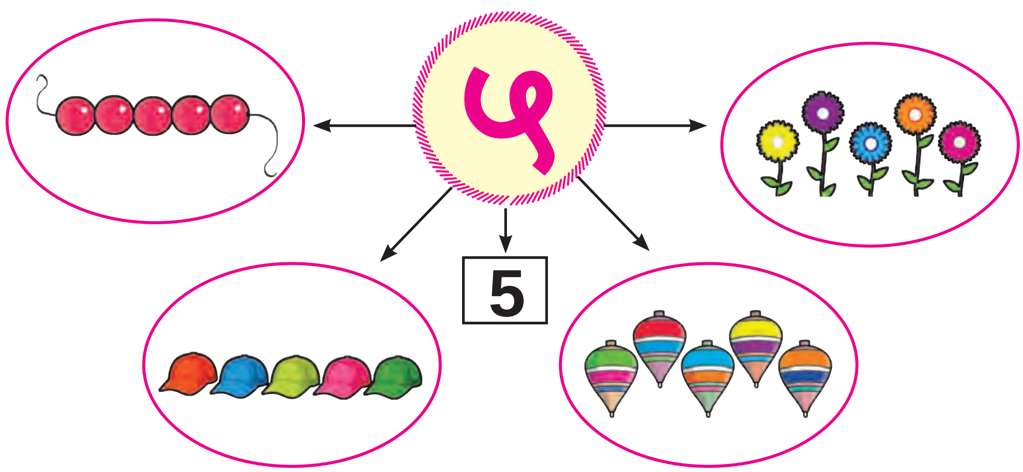

पाच
(five)

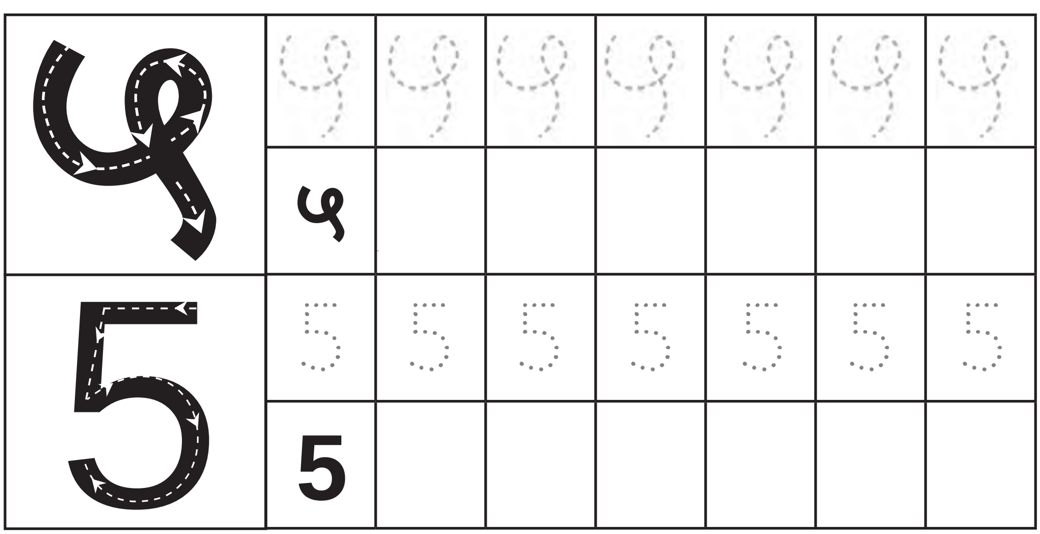

चला शिकूया.

- १ ते ५ ची ओळख होणे.
- १ ते ५ चे वाचन व अंकात लेखन करणे.

रेघेने जोडी लाव. (Match by drawing a line.)

विनामूल्य वितरणासाठी

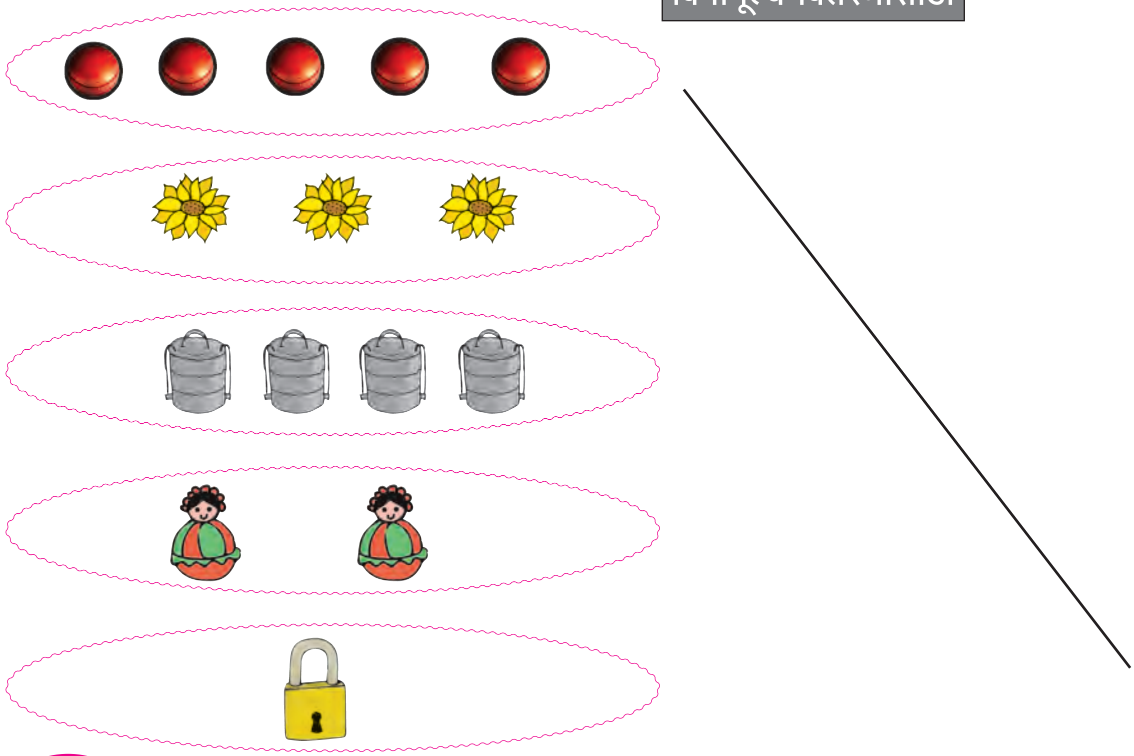

१

२

३

४

५

दिलेल्या सूचीचे निरीक्षण कर. त्याप्रमाणे सोबतच्या चौकटीतील चित्रे रंगव. (Observe the given key. Colour the pictures in the box accordingly.)

सूची

३

५

२

१

४

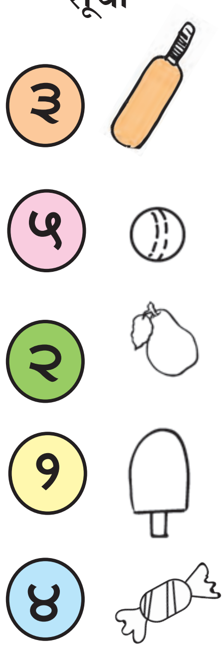

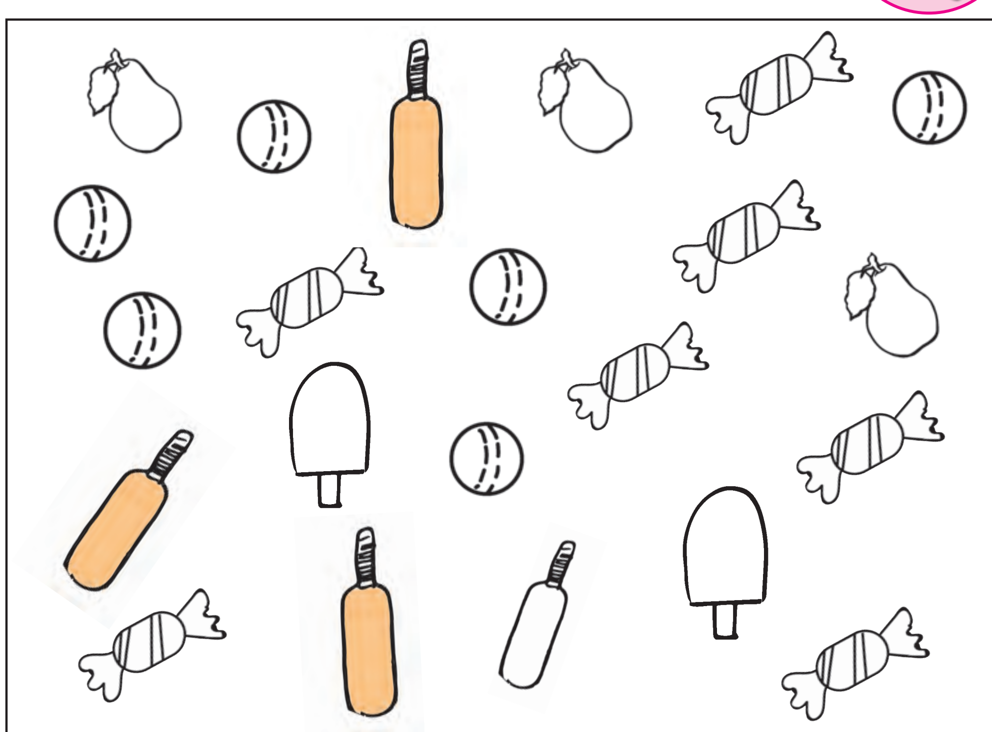

१ ते ५ संख्या क्रमाने लिही. **(Write the numbers 1 to 5 in order.)**

१	२	३	४	५
1		3	4	

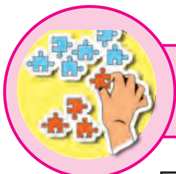

फळे मोज व संख्या लिही. **(Count and write the number of fruits.)**

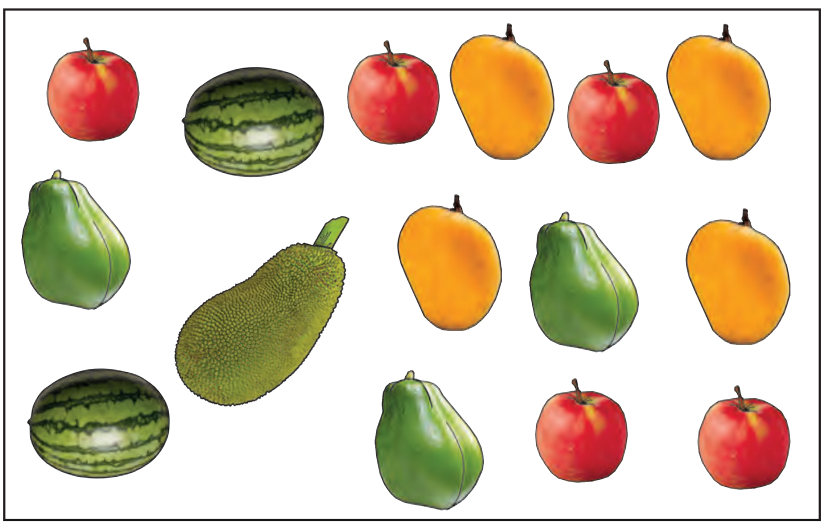

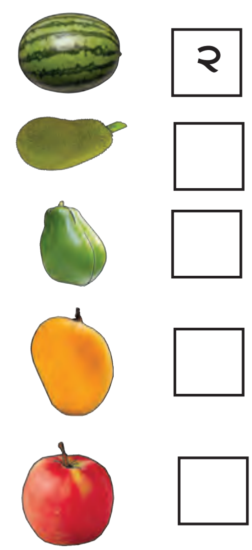

चटया मोज. **(Count the number of mats.)**

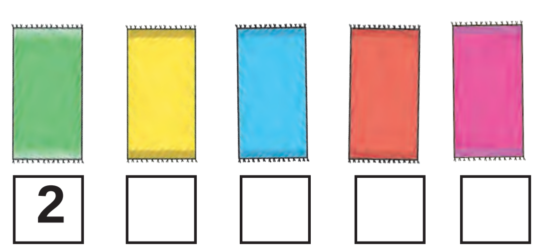

चला शिकूया.

- १ ते ५ या संख्यांचे दृढीकरण करणे.

बघ व कर. (Look and do.)

क	बाबांनी (का)(क)डी आणली.	२
म	मामा–मामी शेतात गेले.	
आ	आई बाजारात गेली.	
	राणीला लाल रंग आवडतो.	३
ा	आई, मामा आला.	५

चला शिकूया.

- क, म, आ, ल या अक्षरांचे व १ ते ५ अंकांचे दृढीकरण होणे.

चित्र बघ. संख्या वाच. कृती कर.

(Look at the picture. Read the number. Do activity.

२ १

३ २

१ ३

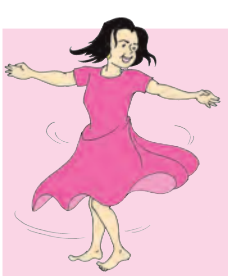 ४ ५

५ ४

चला शिकूया.

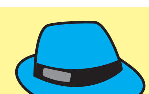

- १ ते ५ अंकांचे वाचन करता येणे.
- मुक्त हालचाली करता येणे.

चित्र गप्पा (Picture talk)

चला शिकूया.

- चित्राचे निरीक्षण करून चित्र गप्पा करणे.
- अभ्यासलेल्या संकल्पना/संबोध यांचा सराव करणे.

Let's talk. (चला बोलूया.)

Hi,
Good morning.
I am Aarav.
I am six years old.
My father's name is Viraj.
My mother's name is Seema.
The name of my school is Vidyabhavan.
I study in Standard One.
I like to play cricket.

Hello,
Good afternoon.
I am Shaheen.
I am six years old.
My father's name is Usman.
My mother's name is Yasmin.
The name of my school is Z. P. School, Balewadi.
I study in Standard One.
I like to eat banana.

Let's learn :

- To talk about 'myself'.

My Birthday Party
(माझ्या वाढदिवसाची मेजवानी)

Hi, I am Anshu. It's my birthday today. My mother baked a cake for me. My father put balloons everywhere. My brother made a greeting card. My grandfather, grandmother, uncle and aunt came for my birthday party. My friends Aman, John, Priya, and Sania also came for the party. I said, "Welcome". We lighted candle. Then I cut the cake. All my friends sang –

"Happy Birthday to you...
Happy Birthday to you...
Happy Birthday dear Anshu
May God bless you...
Happy Birthday to you..."

They gave me gifts. Then we all ate cake, chocolates and *laddoos*. I said, "Thank you". We all enjoyed birthday party.

Let's learn :
- To use correct pronunciation and stock expressions.

b c p t a

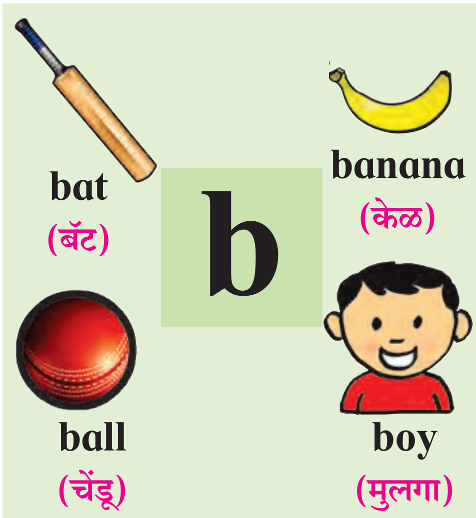

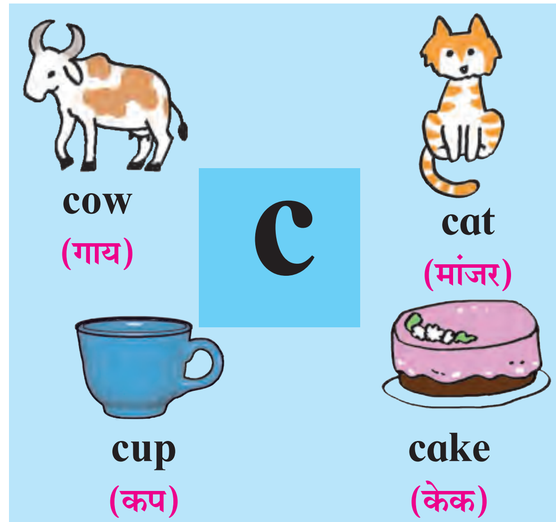

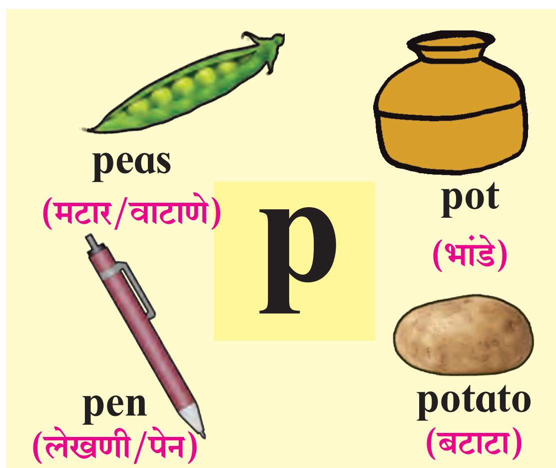

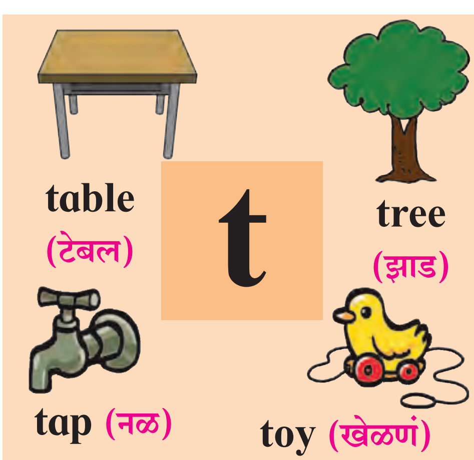

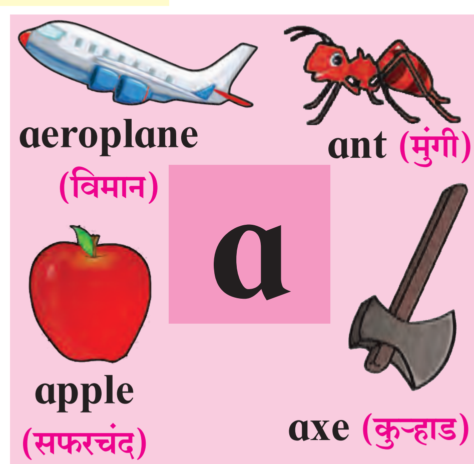

Let's learn :

- The letters of the alphabet b, c, p, t, a
- The letters of the alphabet b, c, p, t, a with words.

Circle the pictures start with the given letter.
(दिलेल्या अक्षराने सुरू होणाऱ्या चित्रांना गोल कर.)

b

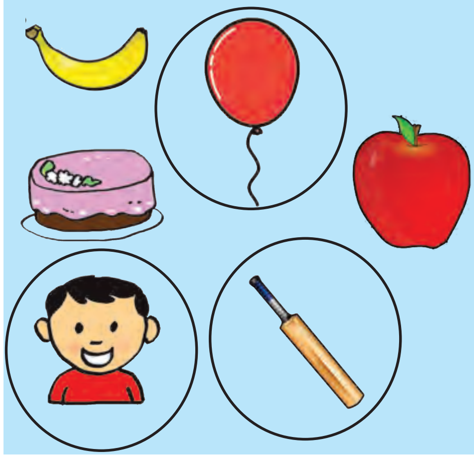

c

p

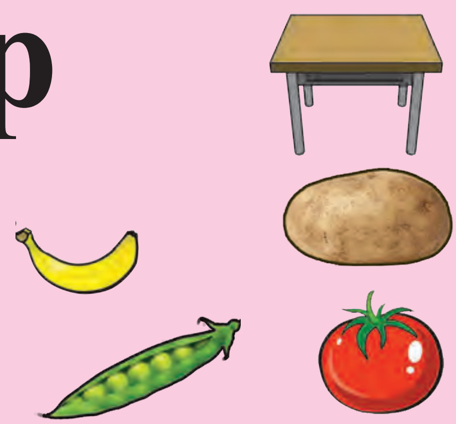

t

a

Look, listen and say. (पाहा, ऐक आणि म्हण.)

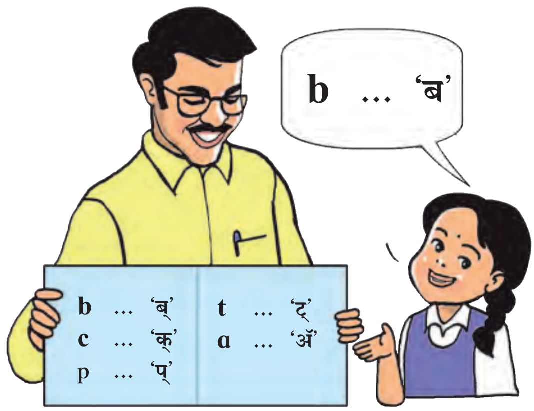

Circle the given letter in the words and then count.
(दिलेल्या शब्दातील दिलेल्या अक्षराला गोल कर आणि मोज.)

b	caⓑ	cat	taⓑ	ⓑat	pat	3
c	cap	tap	cab	bat	ant	
p	cat	cap	tab	tap	pat	
t	at	tap	cat	tab	bat	
a	ⓐt	ⓐnt	ⓐxe	bⓐt	tⓐp	

Let's learn :

- To identify the letters b, c, p, t, a.

Word family (शब्दकुल)

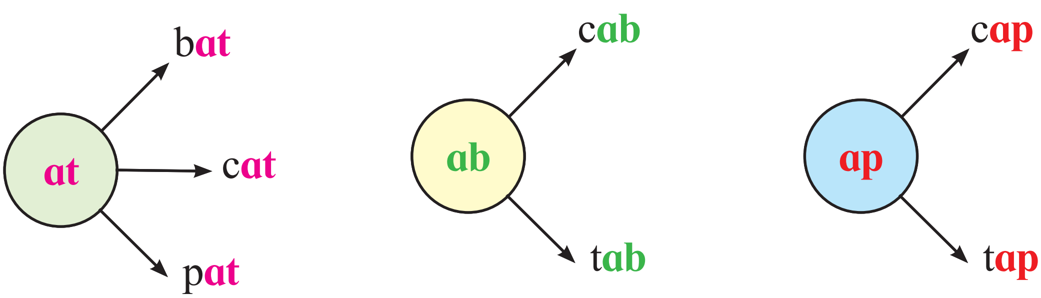

cat - bat **cab - tab** **cap - tap**

- **Read the following words.** (खालील शब्द वाच.)
- **Colour the leaves green if the words have an 'at' sound in them.** (शब्दांमध्ये 'ॲट' हा ध्वनी असेल तर पानांना हिरवा रंग दे.)

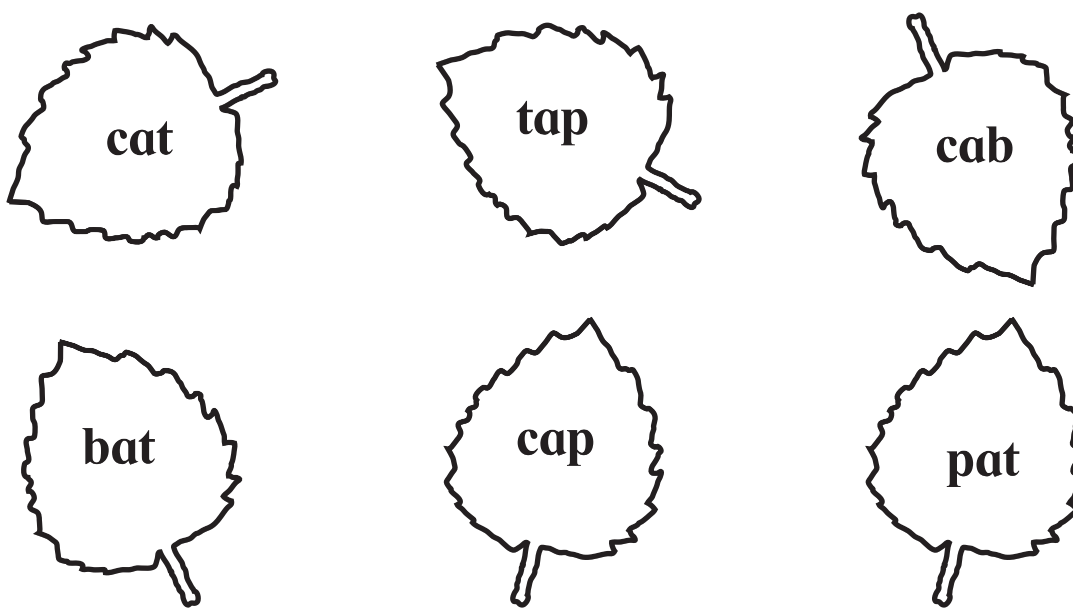

Let's learn :

- The word families : 'at', 'ab', 'ap'

Trace the following. (खालील अक्षरे गिरव.)

b		b b b b b b b b
c		c c c c c c c c
p		p p p p p p p p
t		t t t t t t t t
a		a a a a a a a a

Look at the picture and complete the word. (चित्र पाहा आणि शब्द पूर्ण करा.)

tab

ca_

_ap

ca_

b_t

Let's learn :

- To trace the letters b, c, p, t, a.
- To recognize the picture and complete the word.

इ घ

इरले

इमारत (building)

इस्त्री (iron)

इ

घर (house)

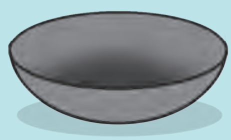

घमेले

घरटे (nest)

घ

इ		घ
इडली	सा	घ
इतर	घागर	
इजा	घागरा	
इवले	घार	

इ

घ

र ई

र

रवी — रथ (chariot) — रताळे (sweet potato)

ई

आई (mother) — ईडलिंबू — समई

र			ई
	रवा	पपई	
	गाजर	चटई	
	राखी	ताई	
	रस	जाई	

र .... र र र

ई .... ई ई ई ई

ब

बशी (saucer) बकरी (sheep) बटाटा (potato)

ब

सरबत	बदाम	बस
बादली	बाजरी	बकरी
बासरी	बैल	बरा
बाबा	बाटली	बाहुली

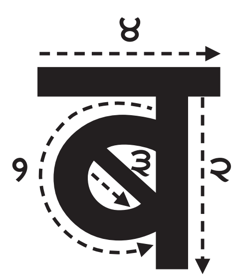

ि

ि	क	कि	ि	म	मि
ि	घ	घि	ि	र	रि
ि	ल	लि	ि	ब	बि

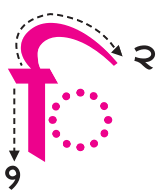

वाच आणि लिही.
(Read and write.)

बिरबल ....

किरकिर ....

रिमा ....

किलबिल ....

	ा	ि
क	का	कि
म	मा	मि
ल	ला	....
घ	....	घि
र	....	....
ब	....	....

ी

क	ी	की	म	ी	मी
घ	ी	घी	र	ी	री
ल	ी	ली	ब	ी	बी

ी २ १

वाच आणि लिही. (Read and write.)

काकी ....

मामी ....

लीला ....

आली ....

घरी ....

	ा	ि	ी
क	का	कि	की
म	मा	मि	मी
ल	ला	....	....
घ	....	घि	....
र	....	....	....
ब	....	....	....

वाचनपाठ

काका घरी आला.
काकी घरी आली.
मामा घरी आला.
मामी घरी आली.
काका, काकी,
मामा, मामी घर बघा.
काकी इरा आली.
मामी रिमा आली.

शब्द तयार कर व लिही. (Make the words and write.)

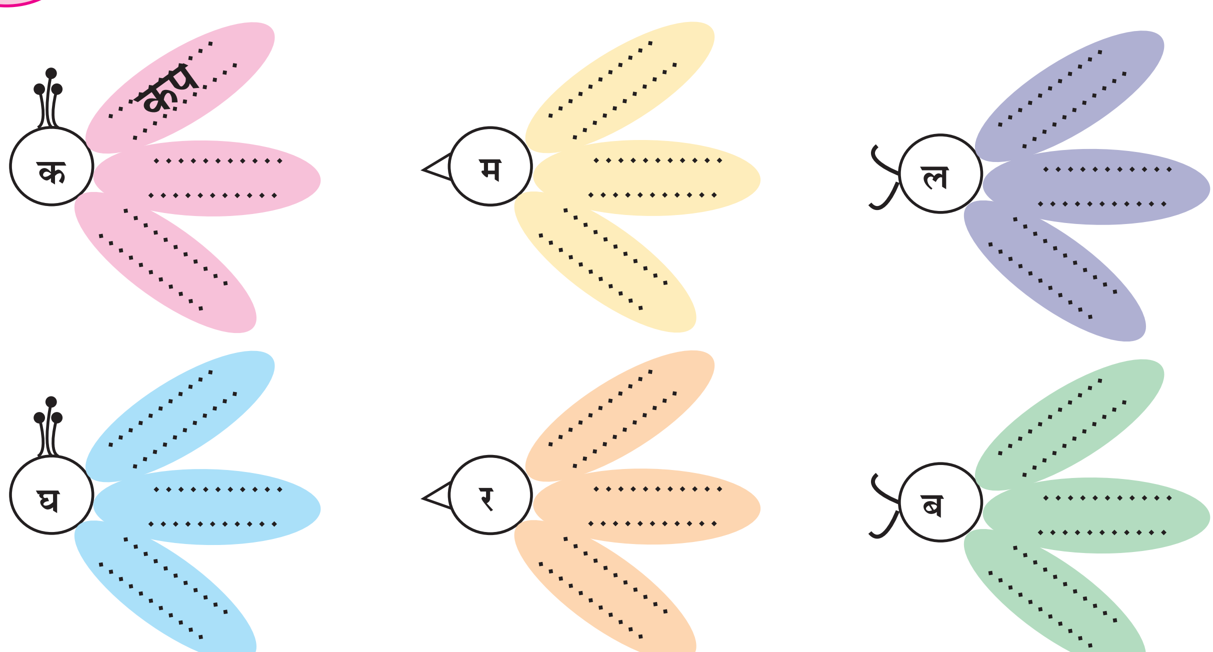

चला शिकूया.

- इ, घ, र, ई, ब या अक्षरांची ओळख होणे.
- इ, घ, र, ई, ब या अक्षरांचे लेखन करणे.
- ि, ी या स्वरचिन्हांची ओळख व लेखन करणे.

संख्यांचे गाणे
(The song of numbers)

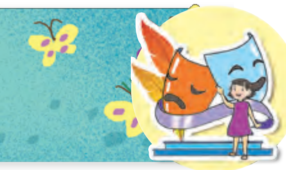

मामी-काकी या या या
आजी-आजोबा या या या
मिळून सारे गाऊया
संख्यांच्या गावाला जाऊया ||धृ||

झुरळाला पाय सहा
चित्रात मोजून पहा
मोजणी करून पाहूया
संख्यांच्या गावाला जाऊया ||१||

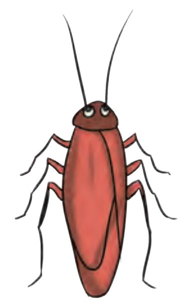

इंद्रधनुष्यात रंग सात
सुंदर दिसते आकाशात
रंग त्यात भरूया
संख्यांच्या गावाला जाऊया ||२||

छत्रीला काड्या आठ
पावसाशी पडेल गाठ
छत्री आपण उघडूया
संख्यांच्या गावाला जाऊया ||३||

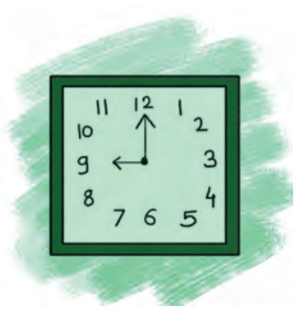

घड्याळात वाजले नऊ
दादाने केला खाऊ
मिळुनी खाऊ खाऊया
संख्यांच्या गावाला जाऊया ||४||

झुकझुक झुकझुक संख्या गाडी
संख्यांची आम्हां लागे गोडी
संख्यांची गंमत पाहूया
संख्यांच्या गावाला जाऊया ||५||

चला शिकूया.

- तालासुरात साभिनय गाणे म्हणणे.
- गाण्यातून ६ ते ९ या संख्यांची ओळख होणे.

६ ची ओळख व लेखन
(Introduction and writing of the number 6)

सहा
(six)

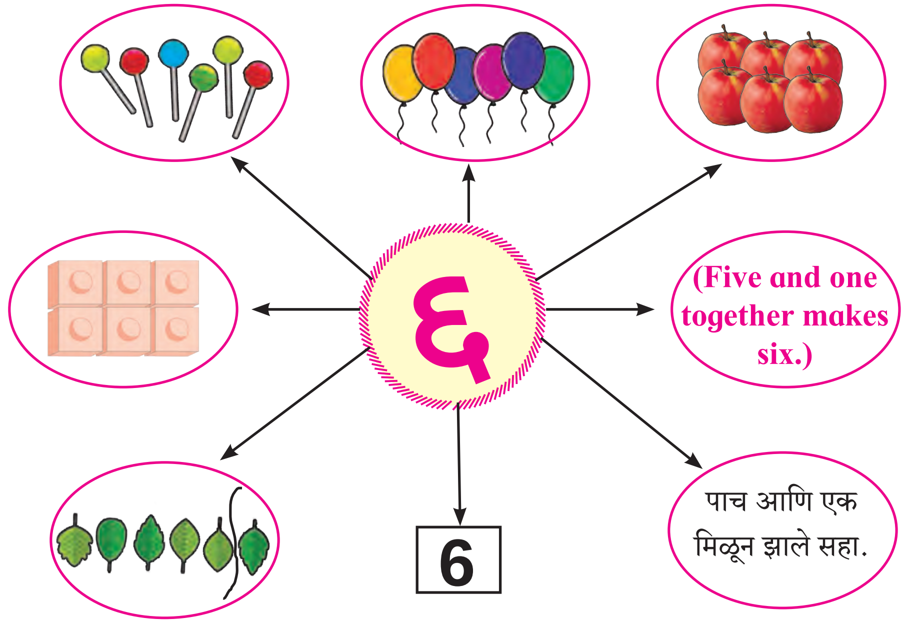

दोरी अशी ठेव की तिच्या वेटोळ्यात सहा वस्तू येतील. (Place the rope to include 6 objects.)

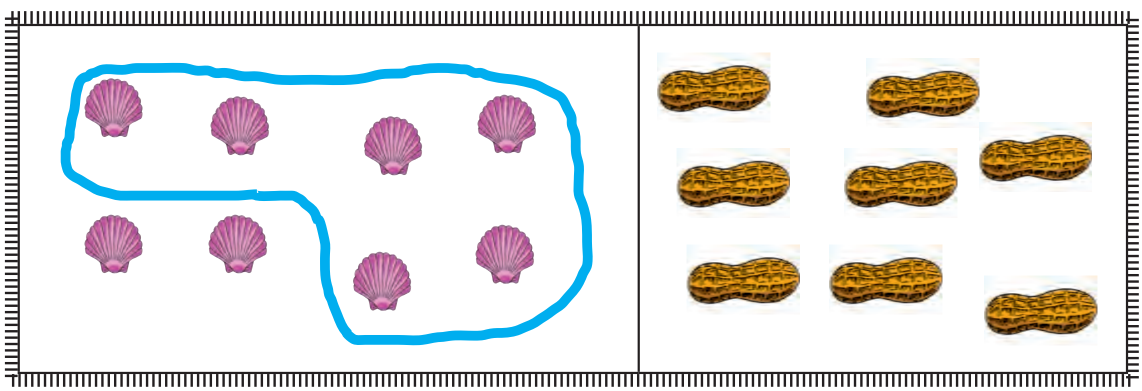

६	६	६	६	६	६	६	६
	६						
6	6	6	6	6	6	6	6
	6						

७ ची ओळख व लेखन
(Introduction and writing of the number 7)

विनामूल्य वितरणासाठी

सात
(seven)

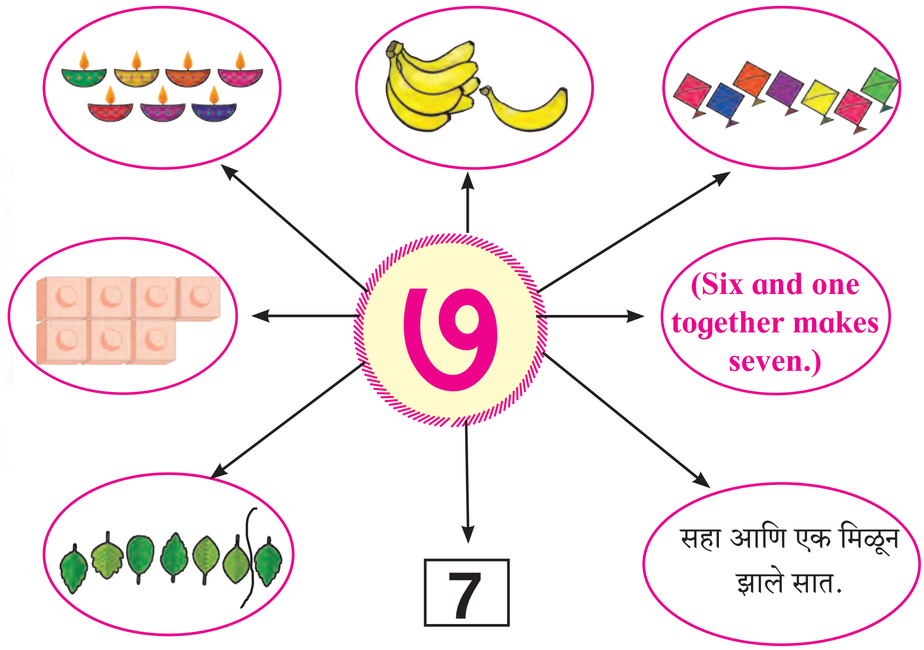

मोज व रंगव. (Count and colour.)

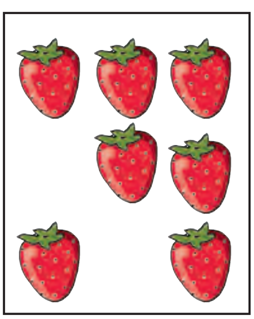

७ स्ट्रॉबेरी

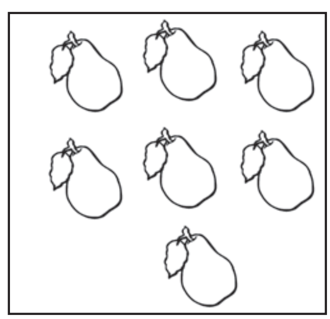

७ पेरू

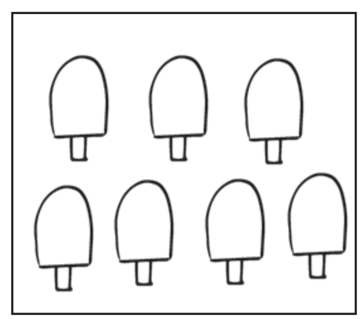

७ आइस्क्रीम कँडी

७	७	७	७	७	७	७	७
	७						
7	7	7	7	7	7	7	7
	7						

८ ची ओळख व लेखन
(Introduction and writing of the number 8)

आठ
(eight)

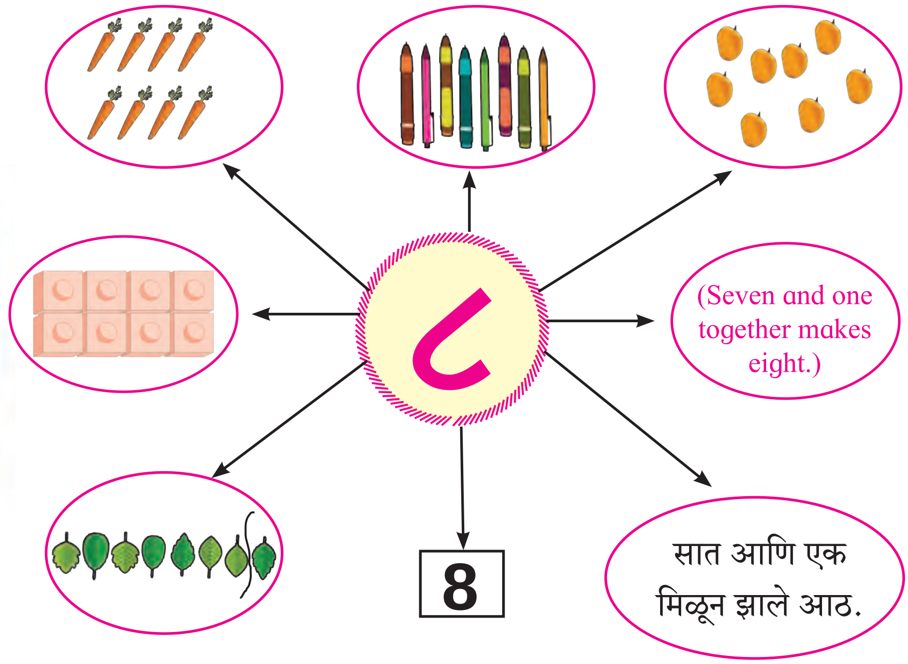

संख्येइतकी चित्रे रंगव. (Colour the pictures as per the given numbers.)

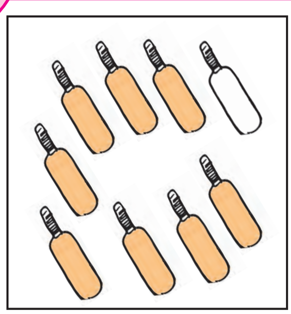

८ बॅट

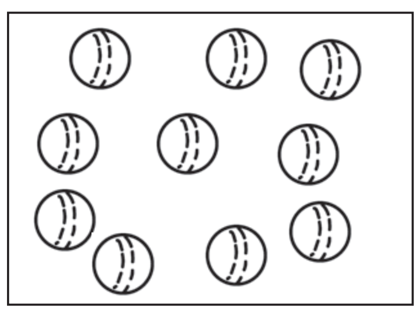

८ चेंडू

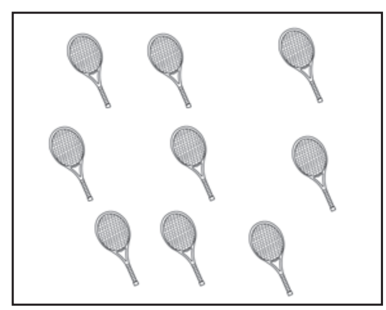

८ रॅकेट

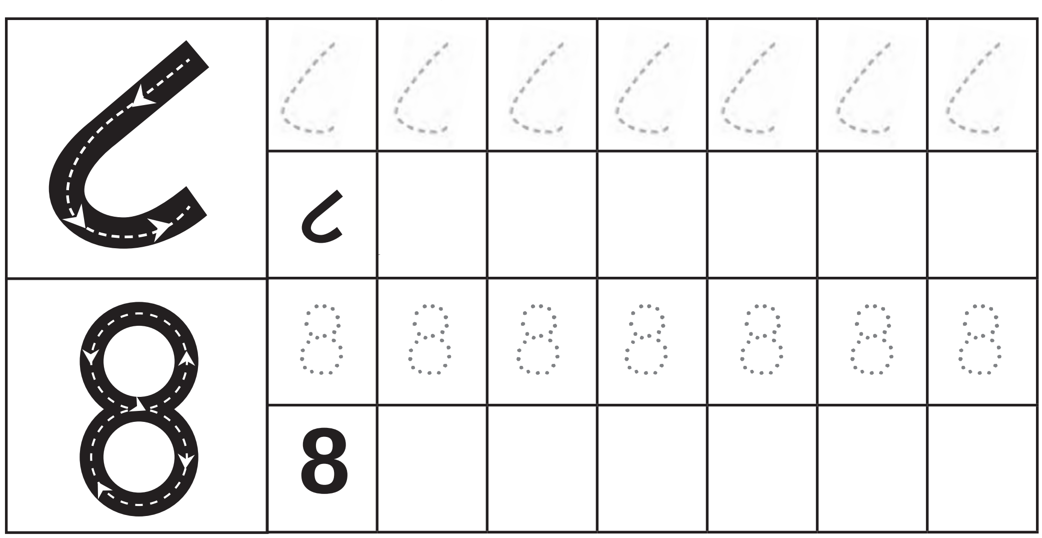

९ ची ओळख व लेखन
(Introduction and writing of the number 9)

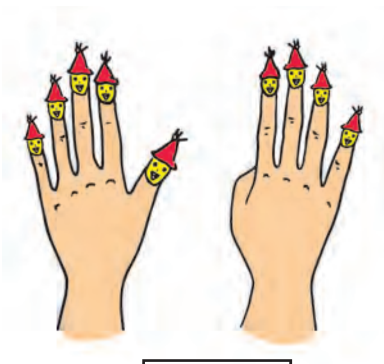

नऊ
(nine)

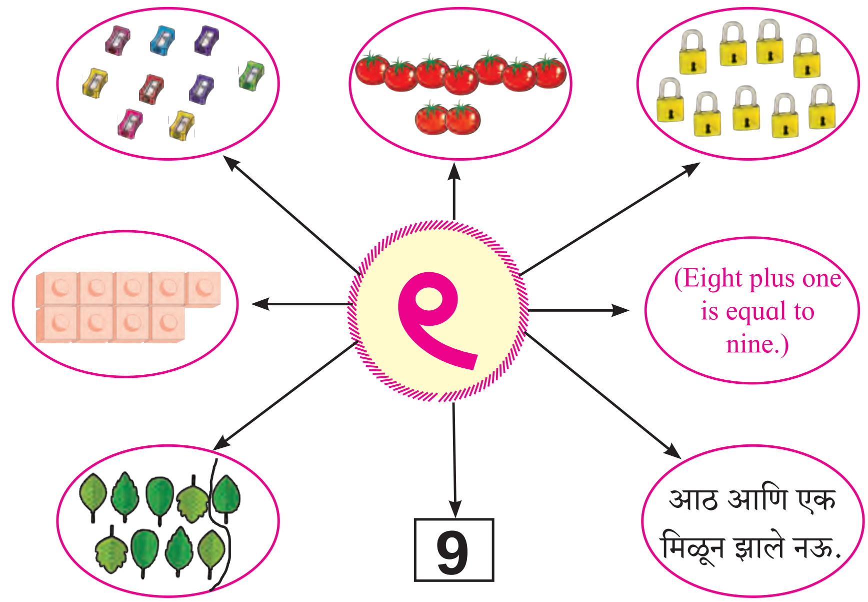

संख्येइतकी चित्रे काढ. (Draw the pictures as per the given numbers.)

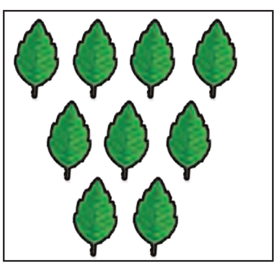

९ पाने	९ फुले	९ चांदण्या

९							
	९						
9							
	9						

चला शिकूया.
- ६ ते ९ ची ओळख होणे.
- ६ ते ९ चे वाचन व अंकात लेखन करणे.

संख्यांमधील क्रमसंबंध :१ ते ९
(Order relation in numbers from 1 to 9)

	एक	१	1
	एक आणि एक मिळून झाले दोन	२	2
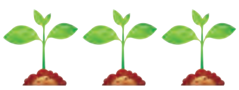	दोन आणि एक मिळून झाले तीन	३	3
	तीन आणि एक मिळून झाले चार	४	4
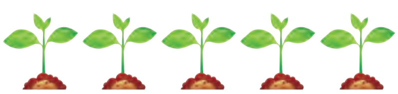	चार आणि एक मिळून झाले पाच	५	5
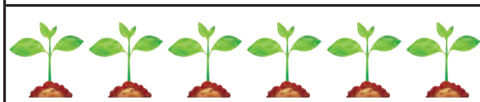	पाच आणि एक मिळून झाले सहा	६	6
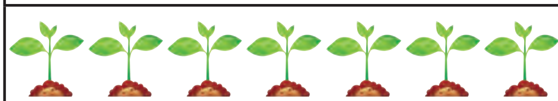	सहा आणि एक मिळून झाले सात	७	7
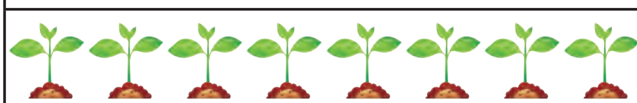	सात आणि एक मिळून झाले आठ	८	8
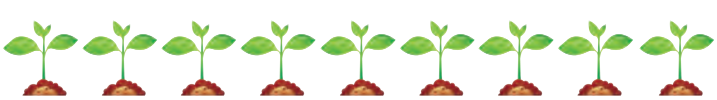	आठ आणि एक मिळून झाले नऊ	९	9

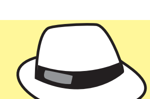

चला शिकूया.

- १ ते ९ संख्यांमधील क्रमसंबंध समजणे.
- बेरीज संबोध पूर्वतयारी होणे.

१ ते ९ संख्या लिही. (Write the numbers 1 to 9.)

१	१					
२	२					
३	३					
४	४					
५	५					
६	६					
७	७					
८	८					
९	९					

रिकाम्या जागी संख्या क्रमाने लिही.
(Write the numbers in blank spaces in order.)

१				५				९

1							8	

ठोकळे जोडूया.
(Let’s join the blocks.)

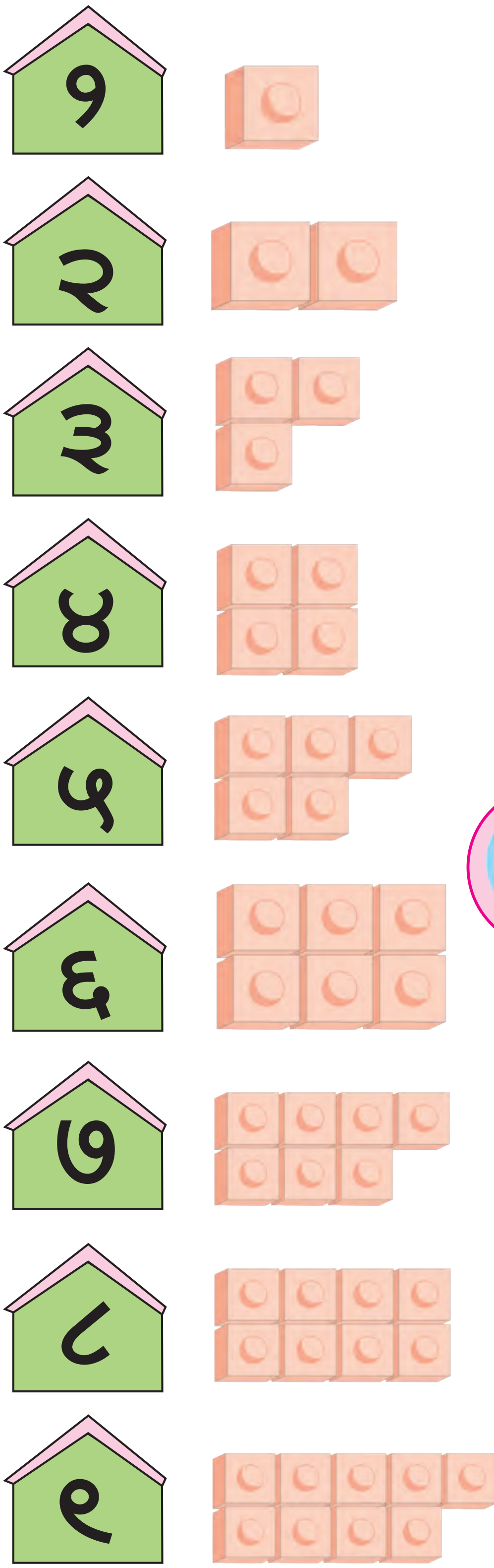

सायलीने एकसारख्या चौकटी असणारे खालील आकारांचे तुकडे पुठ्ठा कापून तयार केले. प्रत्येक आकारात किती चौकटी आहेत ते सांग बरं!

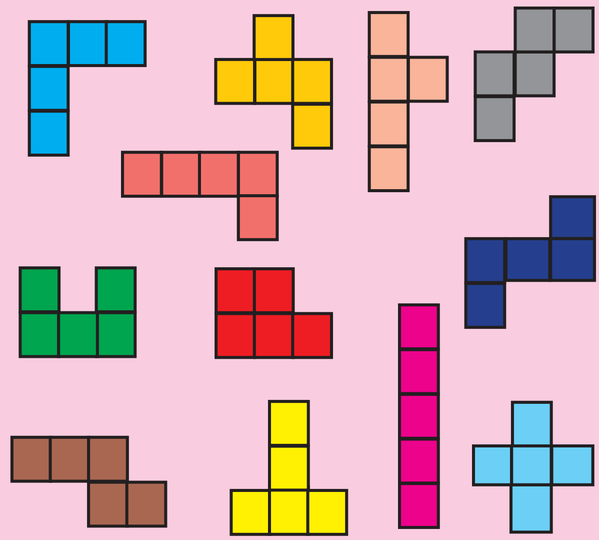

गणितीय जाळीवर संख्यांचे आकार करून बघ.
(Design shapes of the numbers using mathematical net.)

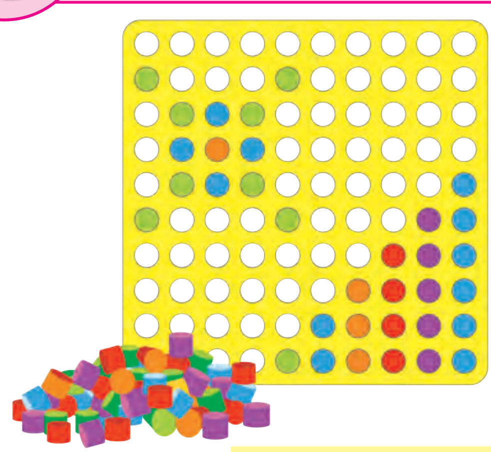

चला शिकूया.

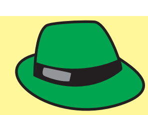

- १ ते ९ अंकांचे दृढीकरण होणे.
- बेरीज संबोध पूर्वतयारी होणे.

चित्रे मोज. चित्रांइतक्या रेघा काढ.

(Count the pictures and draw the lines accordingly.)

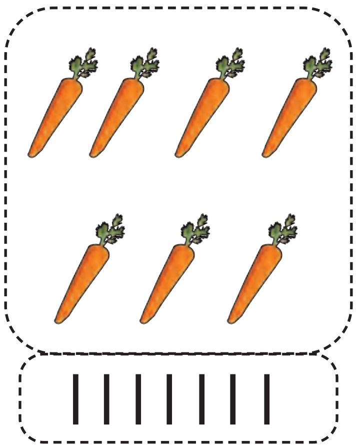

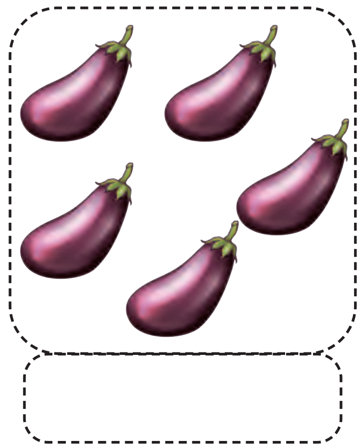

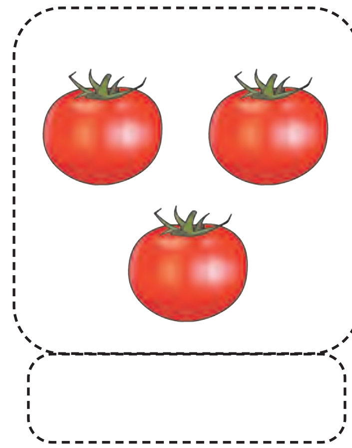

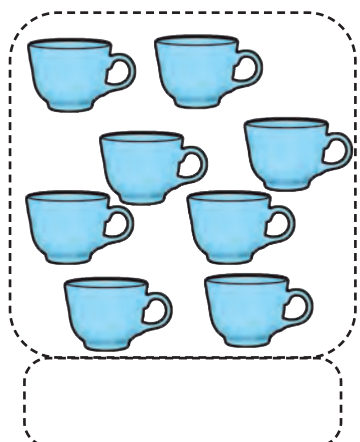

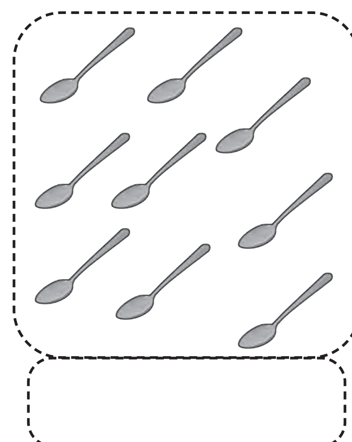

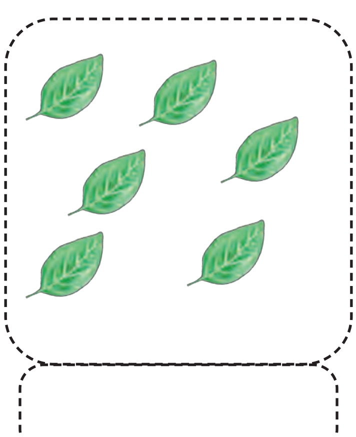

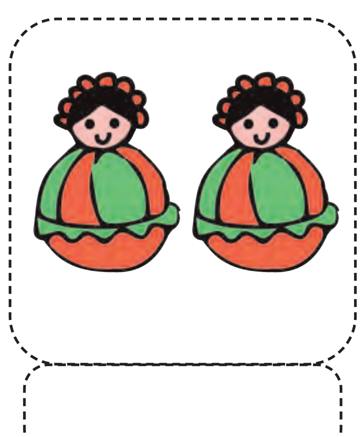

संख्या वाच. संख्येइतकी चित्रे रंगव.
(Read the number and colour the pictures accordingly.)

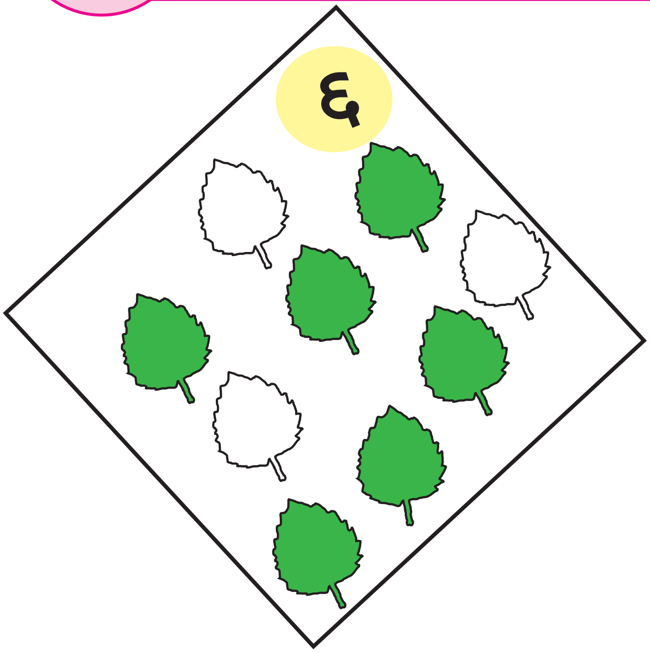

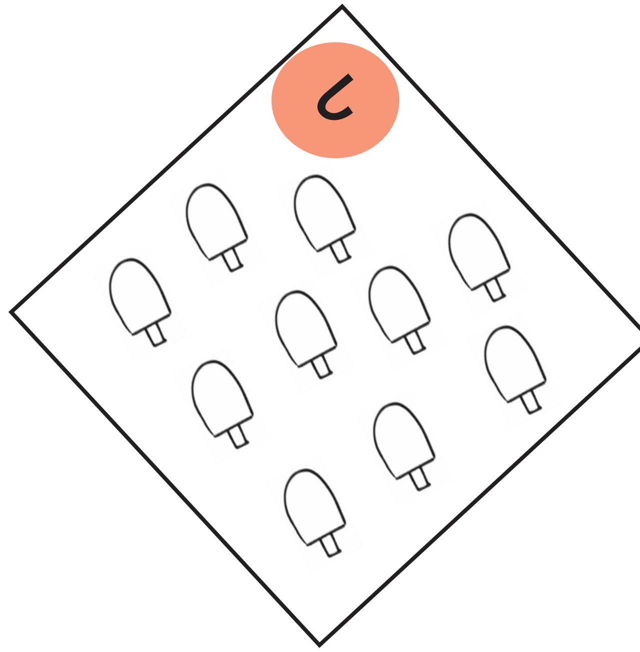

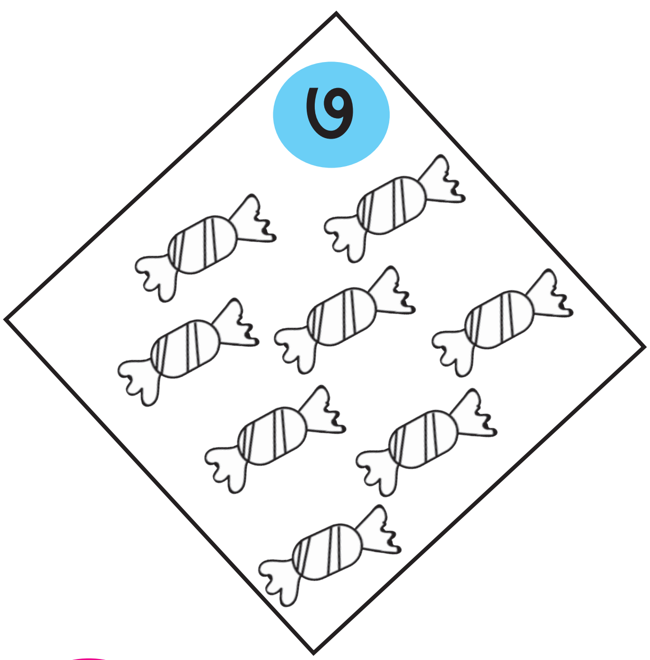

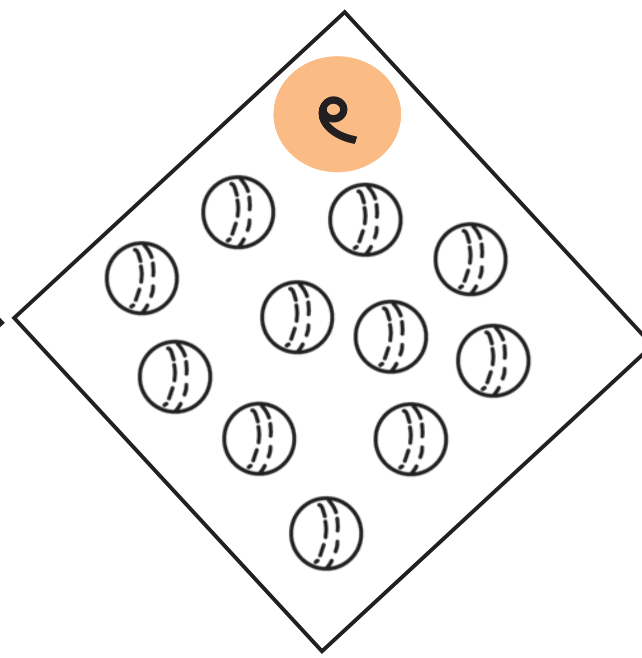

संख्यांची गाडी क्रमाने पूर्ण कर.
(Complete the number-train in order.)

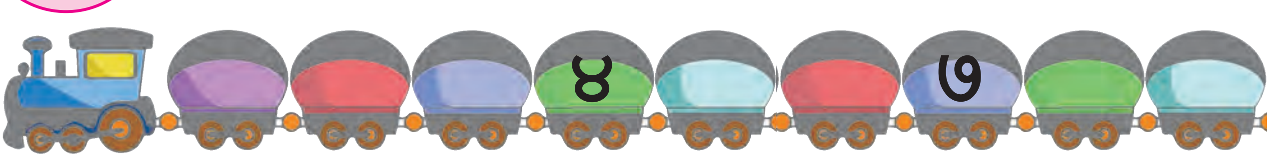

रेघेने जोडी लाव. (Match the following by drawing line.)

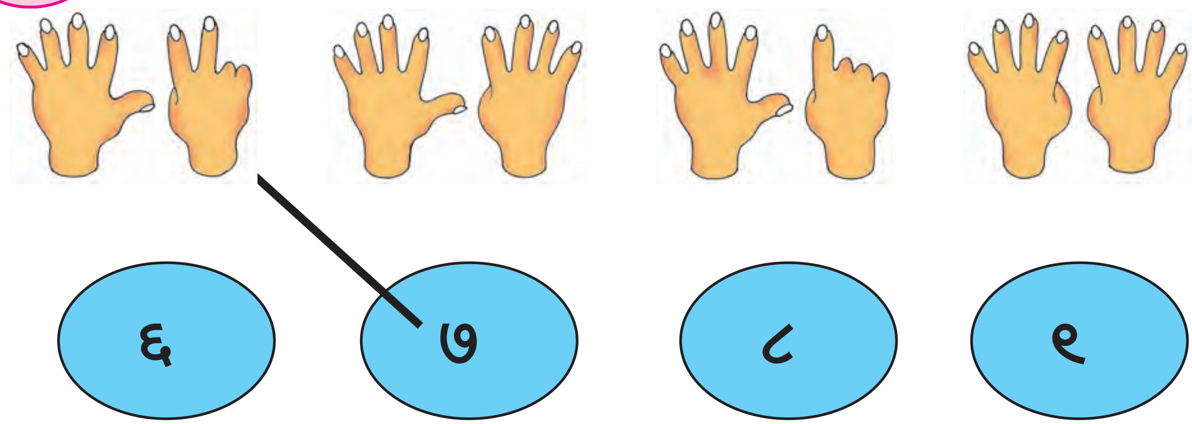

अंकाचा रंग बघ आणि चित्र रंगव. (The colours of the digits are given in the circle. Look at the colour and the digit to colour the picture.)

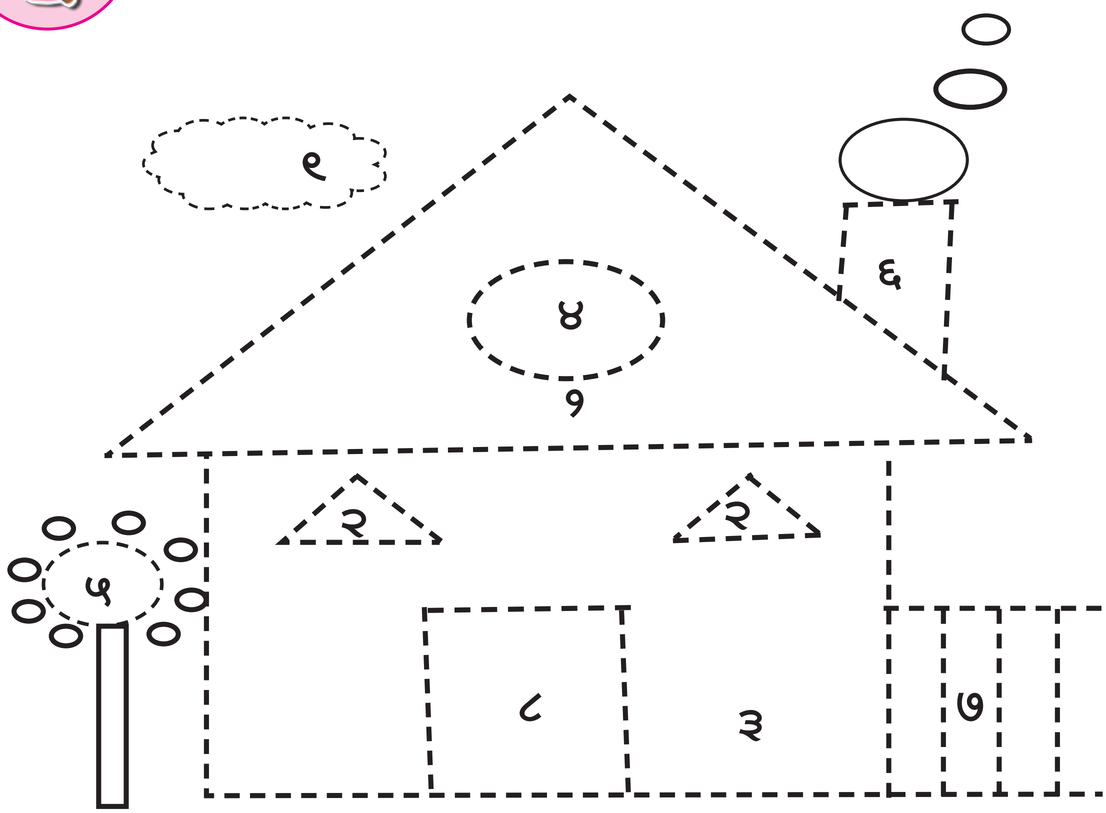

चला शिकूया.

- १ ते ९ अंकांचे दृढीकरण होणे.

Picture Reading
(चित्र वाचन)

- **What do you see in the picture?**
- **What colour is the ball?**
- **Show me the tap.**
- **Which is small, the ball or the box?**

Listen and repeat. (ऐक आणि माझ्यापाठोपाठ म्हण.)

ball
(चेंडू)

cup
(कप)

tap
(नळ)

table
(टेबल)

box
(खोके)

book
(पुस्तक)

Let's learn :
- Sight words
- Picture reading

Conversation (संवाद/संभाषण)

Deepa, come here. Show me your hands.

Yes, Mummy.

Very good, Deepa. Your hands look clean.

Thank you, Mummy.

Come here, Amir. Show me your feet.

Yes, Papa.

Your feet look clean. Very good.

Thank you, Papa.

Sonal, show me your hands. Are they clean?

No, I am sorry.

Wash your hands.

Yes, Dada.

Listen and repeat. (ऐक आणि माझ्यापाठोपाठ म्हण.)

good (चांगला)	**clean** (स्वच्छ)	**wash** (धुणे)	**you** (तू)
your (तुझे)	**they** (ते)		

Let's learn :

- To respond appropriately to commands.

उ न

उशी (pillow)

उखळ (mortar)

उडीद (black gram)

उ

नळ (tap)

नथ (nose-ring)

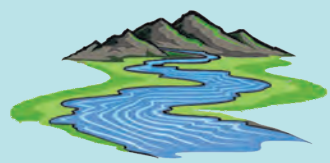
नदी (river)

न

उ

उचल	नाक
उकड	नऊ
उजवा	नमन
उनाड	नोट

न

उ

न

ु

क	ु	कु	म	ु	मु
घ	ु	घु	र	ु	रु
ल	ु	लु	ब	ु	बु

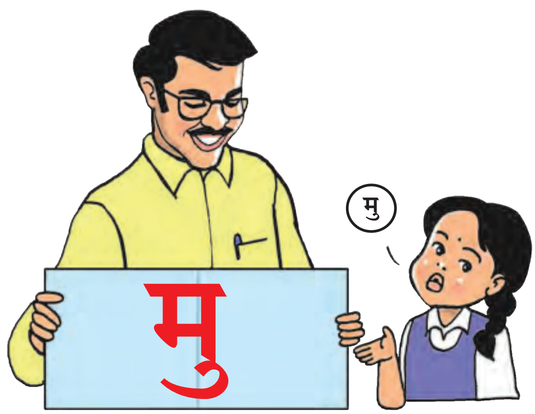

ु

वाच आणि लिही.
(Read and write.)

कुमार ....

रुमाल ....

बुलबुल ....

मनुका ....

मुलगा ....

	ा	ि	ी	ु
क	का	कि	की	कु
म	मा	मि	मी	मु
ल	ला	....	....	....
घ	....	घि	....	....
र	....	....	....	....
ब	....	....	....	....
न	....	....	....	....

स प

सदाफुली (periwinkle) सफरचंद (apple) सतरंजी (mat)

स

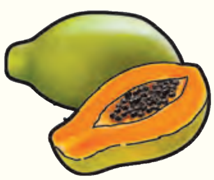 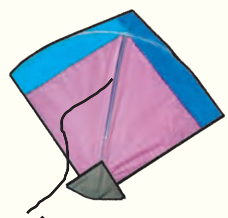

पपई (papaya) परात (platter) पतंग (kite)

प

स

स	प
साखर	पाच
साल	पवन
साबण	पाऊल
सायकल	पान

प

स स स स स

स

प प प

प

ऊ त

ऊस (sugarcane)

पाऊल (foot)

पाऊस (rain)

ऊ

तबला *(tabla)*

तराजू (weighing scale)

तवा (pan)

त

ऊ

ऊन	तीन
मऊ	ताक
ऊब	तूप
खाऊ	नातू

त

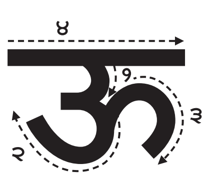

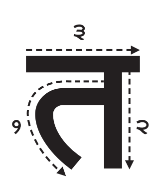

ू

क	ू	कू	म	ू	मू	ल	ू	लू
घ	ू	घू	र	ू	रू	ब	ू	बू
स	ू	सू	प	ू	पू	त	ू	तू

२ १

वाच आणि लिही. (Read and write.)

सूप .... पूर .... मूल ....

सूत .... पूल .... मूग ....

सूर .... तूर .... नूर ....

करू ....

चला शिकूया.

- उ, न, स, प, ऊ, त या अक्षरांची ओळख होणे.
- उ, न, स, प, ऊ, त अक्षरांचे लेखन करता येणे.
- ु, ू या स्वरचिन्हांची ओळख होणे.

स्वरचिन्हे जोड.

	ा	ि	ी	ु	ू
क	का	कि	की	कु	कू
म	मा	मि	मी	मु	मू
ल	ला	....	....	....	....
घ	....	घि	....	....	....
र	....	....	री	....	....
ब	....	....	....	बु	....
न	....	....	....	....	नू
स	....	....	....	....	....
प	....	....	....	....	....
त	....	....	....	....	....

चला शिकूया.

- अक्षरांचे ा, ि, ी, ु, ू या स्वरचिन्हांसह दृढीकरण करणे.

शब्दकोडे सोडवा.
(Solve the word puzzle.)

मां	ज	

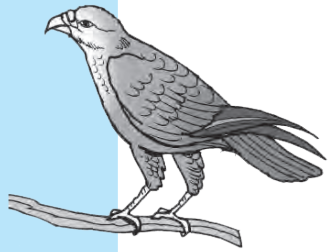

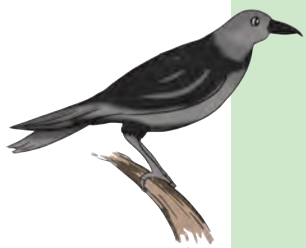

		ग
	व	ळा

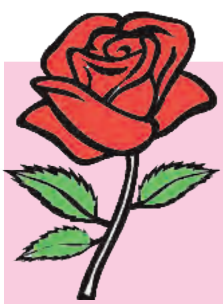

गु		
ला		
	टा	टा

	का
ध	

का		डी
	लिं	
	ग	
	ड	

शून्याचे गाणे
(Song of zero)

नऊ पक्ष्यांची पडली गाठ
नवातून एक गेला राहिले आठ

आठ पक्ष्यांना घातला भात
आठातून एक गेला राहिले सात

सात पक्ष्यांचा थवा पहा
सातातून एक गेला राहिले सहा

सहा पक्ष्यांनी केला नाच
सहातून एक गेला राहिले पाच

पाच पक्ष्यांची किलबिल फार
पाचातून एक गेला राहिले चार

चार पक्ष्यांनी केली चैन
चारातून एक गेला राहिले तीन

तीन पक्ष्यांना आला फोन
तीनातून एक गेला राहिले दोन

दोन पक्ष्यांनी केली बियांची फेक
दोनातून एक गेला राहिला एक

एक पक्षी एकटाच बसला
तोही उडून गेला. कुणी नाही राहिला.

कुणी नाही राहिला, म्हणजे ० (शून्य) राहिला.

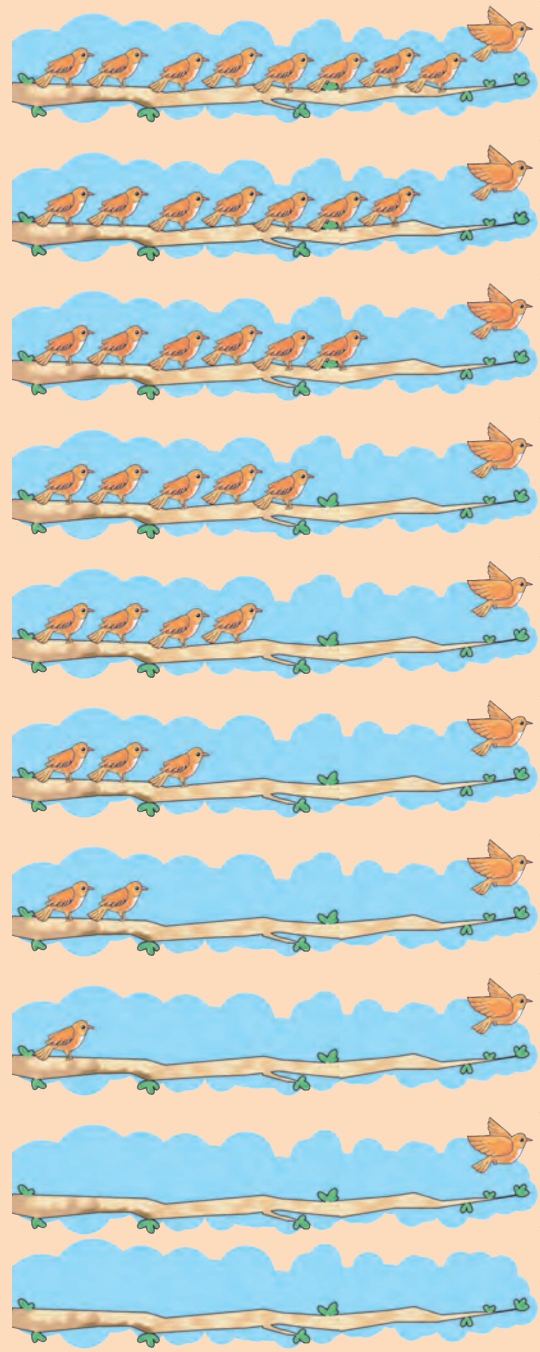

९	८	७	६	५	४	३	२	१	०

० ची ओळख व लेखन
(Introduction and writing of zero)

फुलदाणीमध्ये २ फुले आहेत.	सलोनीने २ फुले बाहेर काढली.	फुलदाणीत एकही फूल शिल्लक नाही.

म्हणजेच फुलदाणीत शून्य फुले राहिली.

बरणीमध्ये ५ बिस्किटे होती.	शुभमने ५ बिस्किटे खाल्ली.	बरणीत एकही बिस्कीट शिल्लक नाही.

म्हणजेच बरणीत शून्य बिस्किटे राहिली.

काहीच नाही म्हणजे शून्य. शून्य '०' असा लिहितात.

०	०							
	०							

चला शिकूया.
- शून्याचे गाणे तालासुरात साभिनय म्हणणे.
- ० ची ओळख व लेखन करणे.

Let's write.
(चला लिहूया.)

- **Colour the picture. Write the name.** (चित्र रंगव. चित्राचे नाव लिही.)

tab

(टॅब)

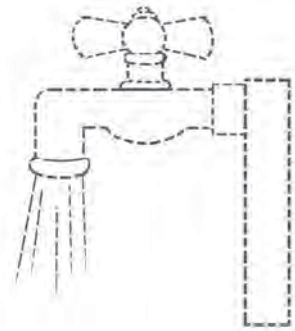

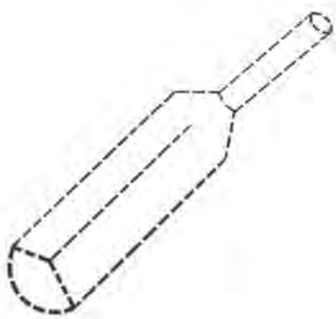

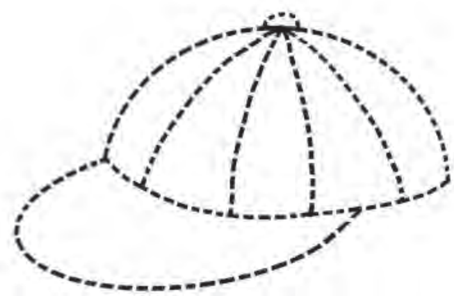

Let's learn :
- To write simple words.

Make a pair.
(जोडी तयार कर.)

१

२

३

४

५

६

७

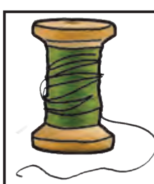
८

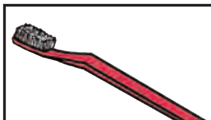
९

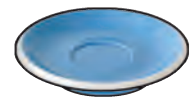
१

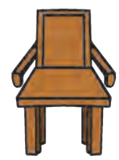

Let's learn :

- To pair things with numbers

My Cat and Me
(माझे मांजर आणि मी)

I am Aarush.

This is my cat Manu.

I have a head, two eyes and two ears.

Manu also has a head, two eyes and two ears.

Manu has a tail.

I don’t have a tail.

I can run and jump.

Manu can run and jump, too.

I like milk. Manu likes milk, too.

I say Hi. Manu says Meow.

Manu likes to run a lot.

Ohh…! What is Manu running after?

Is it running after a rat? … No it isn’t.

Is it running after a ball? … No it isn’t.

Is it running after a butterfly? … No it isn’t.

Ohh…! It’s running after me!

I like to play with Manu. Manu also likes to play with me.

I love Manu and Manu loves me.

Let’s learn :

- The sequence of events in a story with simple narration.

ए

१

ए

एक (one) एडका (ram) एरंड (caster plant)

ए

एकनाथ	एकरूप
एप्रिल	एकजूट
एकदम	एकी
एकदा	एवढा

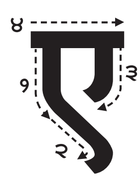

च ळ

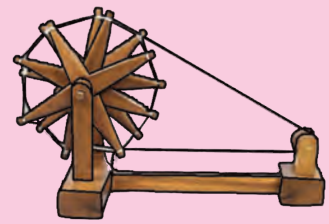

च

चमचा (spoon) चटई (mat) चरखा (spinning wheel)

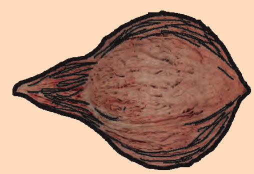

ळ

बाळ (baby) माळ (garland) नारळ (coconut)

च ळ

चकली	नारळ
चिमणी	आवळा
चाक	विळी
चटणी	पळी

च

च

ळ

ळ

ह झ

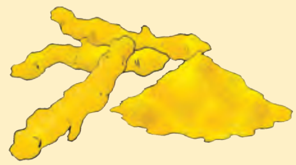

हरभरा (green gram) हळद (turmeric) हनुवटी (chin)

ह

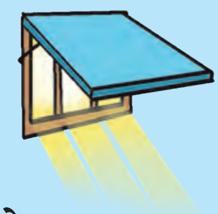

झबले झगा (frock) झरोका (vent/air hole)

झ

ह			झ
	हरभरा	झाडू	
	हरीण	झोपडी	
	होडी	झारा	
	तहान	झाड	

ह

झ

े

क	े	के	म	े	मे	ल	े	ले
घ	े	घे	र	े	रे	ब	े	बे
स	े	से	प	े	पे	त	े	ते

२ १

वाच आणि लिही. (Read and write.)

घमेले .... चेतन .... केर ....

तबेला .... लेकरू .... बेल ....

पेला .... वेल .... पेर ....

तेल ....

केतन ....

चला शिकूया.

- ए, च, ळ, ह, झ या अक्षरांची ओळख होणे.
- ए, च, ळ, ह, झ अक्षरांचे लेखन करता येणे.
- े या स्वरचिन्हाची ओळख होणे.

स्वरचिन्हे जोड.

	ा	ि	ी	ु	ू	े
क	का	कि	की	कु	कू	के
म	मा	मि	मी	मु	मू	मे
ल	ला	....	....	....	....	....
घ	....	घि	....	....	....	....
र	....	....	....	....	....	....
ब	....	....	....	....	....	....
न	....	....	....	....	....	....
स	....	....	....	....	....	....
प	....	....	....	....	....	....
त	....	....	....	....	....	....
च	....	....	....	....	....	....
ळ	....	....	....	....	....	....
ह	....	....	....	....	....	....
झ	....	....	....	....	....	....

शब्द तयार कर. (Make the words.)

कपः

कप

हात

अर्थपूर्ण शब्द तयार कर. (Make meaningful words.)

म चा च	चमचा	ले घ मे	
ळ ख उ		स का पू	
प सू		ला गु ब	

चला शिकूया.

- स्वरचिन्हांसह अर्थपूर्ण शब्द तयार करणे.

Do's... (हे करा.)

help your friends.
(मित्रांना मदत कर.)

use a handkerchief.
(रुमालाचा वापर कर.)

smile.
(हस.)

Do...

wash your hands clean.
(तुझे हात स्वच्छ धू.)

finish your tiffin.
(तुझा डबा संपव.)

put rubbish in the dustbin.
(केराच्या टोपलीत कचरा ठेव.)

- Do you help your friends?
(तू तुझ्या मित्रांना मदत करतोस का?)

Let's learn :

- Good habits and good manners.

Don’ts (हे करू नका.)

Don’t fight.
(भांडण करू नका)

Don’t push.
(ढकलू नका)

Don’t...

Don’t make a noise.
(आवाज/गोंगाट करू नका.)

Don’t throw rubbish on the floor.
(फरशीवर कचरा टाकू नका.)

Don’t pick your nose.
(नाक टोकरू नका.)

Don’t bite your nails.
(नखे कुरतडू नका.)

Let’s learn :

- To keep ourselves away from bad habits and bad manners.

तर... तू काय करशील?
(Then what will you do?)

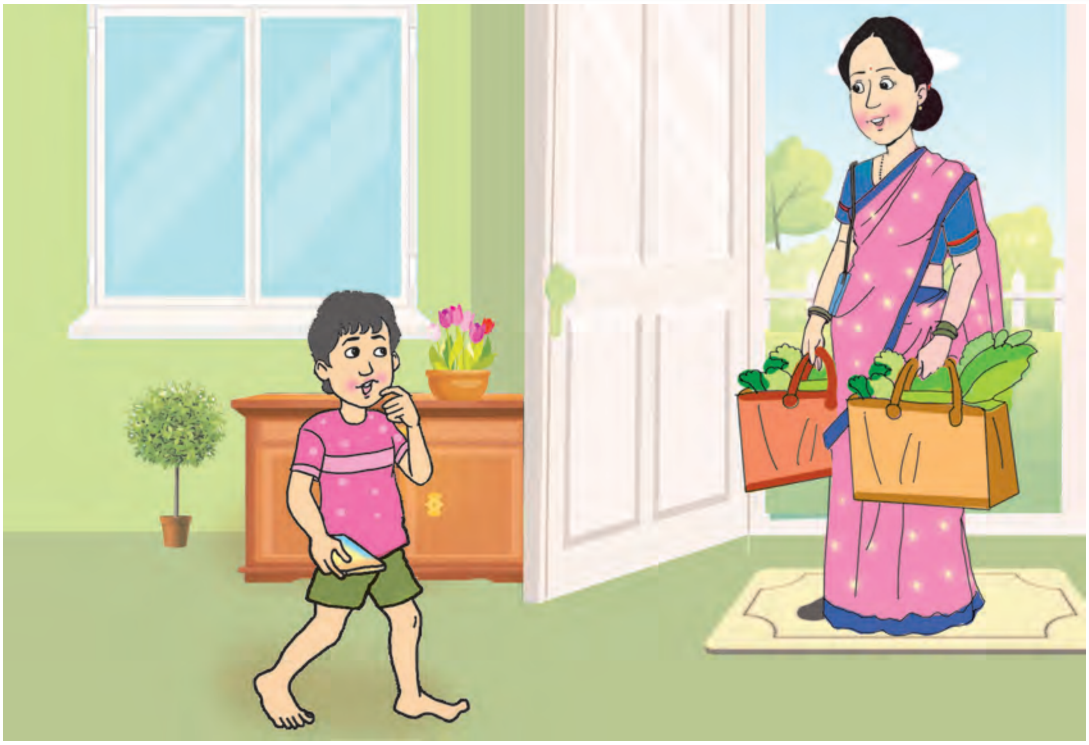

चला शिकूया.

- चित्र निरीक्षणातून आदर आणि जबाबदारीची जाणीव होणे.

महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व
अभ्यासक्रम संशोधन मंडळ, पुणे.

एकात्मिक व द्विभाषिक बालभारती इयत्ता पहिली भाग-१ (मराठी माध्यम)

समग्र शिक्षा

(विनामूल्य वितरणासाठी)